



Ravenca

Dr. Henrik Tuma

Beneška Slovenija*

I.

Beneška Slovenija¹ obsega Julijske Predalpe med Sočo in Tilmentom (Tagliamento), Furlansko ravnino in Alpami. Dočim so meje na zahod, vzhod in jug docela opredeljene, je severna meja med geografiji in geologi sporna. Ako prištevamo Rezijo k Beneški Sloveniji, potem je severna meja dolina Rezijanske Bele ali Vélike Vode od prelaza Prédolina 1682 m pod Kaninom pa do izliva v Felo,² oziroma visoki alpski greben, ki se vleče od vzhoda od Žage pri Soči na zahod čez Bábanski Škedenj 2117 m, Visoki Kanin 2585 m, Vrh Krnice 2443 m, čez peravo (vrata) Grubje 2041 m, Žrd (Sarte) 2324 m,

* Za Beneško Slovenijo, ta skrajni, potujčenju izročeni del slovenskega življa, je g. pisatelj k obsežni razpravi, ki jo v tej številki pričnemo objavljati, sestavil tudi točen zemljevid, ki ga Osrednji odbor SPD namerava izdati kot posebno prilogo. Z razpravo in z zemljevidom se bo rešilo popolne pozabnosti mnogo tekovin ondotnega slovenstva. — Uredništvo.

¹ Glej: La Guida storica di Cividale. Dr. Grion. Cividale 1899. — Slavia italiana, C. Podrecca. Cividale 1887. — Guida del Canal del Ferro. Prof. G. Marinelli in dr. Udine 1894. — Guida delle Prealpi Giulie. Prof. O. Marinelli in dr. Udine 1912. — Beneška Slovenija. S. Rutar. Izdaja Slovenske Matice 1899. — Glej tudi moj opis Rezije v koledarju Goriške Mohorjeve družbe l. 1925.

² Fella je italijanska pisava za Fela. Beseda pa je iz Bela, po koroško-bovškem izgovoru b = v ali f.

Tam na Kolku 1782 m, Tolsti Vrh 1180 m, Stavlice 821 m na Gran Peits 574 m nad Resiutto ob Feli 316 m.

Ako ločimo Rezijo od Beneške Slovenije, potem je severna meja dolgi greben, ki se vleče od vzhoda od griča Sv. Antona 309 m nad Kobaridom čez Kobariški Stol 1668 m, Breški Jalovec 1615 m, Veliki ali Viskorški Vrh 1621 m ter čez globoko korito Tèra ob izviru 529 m na Postovčič 1613 m, Vrh Laneža 1631 m, Veliki Karmán 1710 m pa do doline Tilmenta 216 m.

Odlični italijanski geograf prof. Giovanni Marinelli narekuje mejo Predalp od prelaza Krnica 1101 m, ki vede po dolini Barman iz Rezije v dolino Učeje do Žage; Marinelli torej izloča Rezijo iz Predalp. Karakteristična razlika med Rezijo in ostalo Beneško Slovenijo je tok voda. Rezija tvori dve predolini: Rezijanska Bela ali Velika Voda, ki izvira izpod Kanina, teče od vzhoda na zahod in se izliva v Felo; druga rezijanska rečica Učeja pa izvira pod navedenim prelazom Krnica, teče od zahoda na vzhod in se izliva pri Žagi v Sočo.

Beneška Slovenija v ožjem smislu pa ima vse svoje reke usmerjene od severa na jug. Vse izvirajo v vznožju mejnega severnega grebena in se izlivajo proti jugu v reko Ter, ki se upogne proti vzhodu ter se izliva v Sočo. Svet med Tilmentom in Sočo pod predgorjem je nagnjen od zahoda na vzhod. Absolutna morska višina Tilmenta pri Gemoni znaša 200 m, višina Tèra pod Nemami pri izhodu iz gor 179 m, dočim znaša ista pri Gorici ob Soči le še 40 m. Prirodno torej vse vode, ko stopijo v ravnino, dobe smer proti jugovzhodu. Beneška Slovenija v ožjem smislu obsega gorsko nadstavbo nad to poševno ploskvijo.

Prava Beneška Slovenija obsega torej ves gorski del Trskega razrečja in ono Nadiže in Idrije.

Rezija in Beneška Slovenija v ožjem smislu se ločita tudi etnično. V Reziji z Učejo prebivajo Rezijani, ki imajo svoje lastno narečje, imenovano rezijansko, v eni sami občini s približno 3600 ljudi. Rezi-jansko narečje so nekateri filologi smatrali celo kot samostojen jezik; saj je s svojimi posebnostmi že davno budilo pozornost učenjakov in je zares prav poseben pojav v skupini alpskih Slovencev.

Beneška Slovenija pa ni enotna po narečju, marveč razpada na dve, tri ali celo štiri podnarečja ter se dá tudi geografično ločiti na toliko delov. Geograf Marinelli in historik Astori ločita Rezijane, Trske, Nadiške in Idrijske Slovence po geografski legi, po narečju in antropografično.

Približno od srede severnega grebena, ki tvori mejo Beneške Slovenije, se vleče od Breškega Jalovca dol Tepanski Rob, ki gre čez Prédolino 832 m, Čufine 1096, Javor 1094 m, »Na Grad« 984 m, Krnica 991 m, Prevale (La Bocchetta) 790 m, Kraguvenca 951 m, Mladasena 727 m do Volovjaka 420 m nad Čedadom. Na zahodu te gorske



Njiva

rajde teče reka Tèr s pritoki: Karnajte (Cornappo³), Lanja in Málina, le-ta zadnja z dotokoma Breg (Grivò) in Bistrica (Chiarò). Ta geografični oddel obsega trsko narečje. Na vzhod te opisane gorske rajde je bogato razvito razrečje Nadiže, ki dobiva na desnem gornjem bregu izpod Jalovca ter nižje doli na levem bregu, torej na vzhodni strani izpod Matajurja in Kolovrata, močne pritoke. Ta del obsega nadiško-idrijsko narečje. Dočim pa je trsko narečje precej enotno, se loči lahko zahodni del na nadiško narečje, ki obsega Nadižo, z desnimi gorenjimi pritoki in na levo s pritokom Aborna in Rbečem, oziroma sega do rebra, ki se vleče od slemena vzhodnega Kolovrata preko Huma 905 m in Sv. Ivana 703 m. Vzhodni del od tega hrbta nad Idrijco in do Soče obsega soško-idrijsko narečje. Nadiško narečje stoji nekako v sredi med trskim in idrijskim. Delimo torej Beneško Slovenijo po jeziku in geografično na tri narečja: trsko, nadiško in idrijsko.

Beneški Slovenci so visokega stasu. Tudi Furlani so med Italijani, menda po prilivu slovenske krvi, razmerno visoke rasti; vendar so Beneški Slovenci po statistiki iz l. 1901. najvišje pleme v Italiji. Dočim je znašal srednji indeks vojaških novincev za vso Italijo 162 cm, je

³ Beseda težko razločljiva. Prvi del laške besede naj bi bil Corno, t. j. rog, drugi appo naj bi bil predrimski in bi naj pomenil vodo. Kóren je pa tudi pogostoma slovensko krajevno ime v pomenu korito, žleb. Kóren je potok, ki teče skozi Gorico, in Koren je pritok Nadiže. Drugi del slovenske besede je ahta, isto deblo dobimo v imenu za trg Attimis, slov. Ahten.

znašal oni Šempetrskih Slovencev 169 cm. Postave nad 170 cm v vsej Italiji je bilo le 17.5%, v Tarčentskem okraju, t. j. trskem narečju, pa 41.33%, v Čedadskem (t. s. Nadiški in Idrijski Slovenci) pa 38.80%. Preko 185 cm je bilo v Šempetrskem okraju 1.9% moških, v Furlanski ravnini pa le 0.3%. Beneški Slovenci so gibčnega, krepkega života. Italijanski statistik Alvisse Marcello piše l. 1599. o njih: »Sono quasi tutti bellissimi uomini e degli più alti — Skoraj vsi so jako lepi ljudje in med največjimi.« — Pri Rezijanih in Trskih Slovencih se prav lahko zasledi močna sličnost s hrvatsko-srbskim plemenom. Stas, posebno pa obraz in krepki nosovi spominjajo na pristne Srbe. Tudi jezik štejejo filologi k hrvatski čakavščini. Končnica *-ac* mesto *-ec* je očitno hrvatska. Osejanci v Reziji se tudi zavedajo, da govore srbščino. Stari ples Rezijanov je hrvatsko kolo. Rezijani se pa poleg tega ločijo od Trskih Slovencev po izgovarjanju, takozvani vokalni harmoniji; zato njih izreka spominja na madjarščino. Filolog prof. Ramovš⁴ sicer oporeka drugim filologom, ki so ugotovili na izreki italijanskih Slovencev turanski vpliv, in trdi, da se je rezijanska izreka razvila po sebi v teku stoletij vsled naglasa. Zdi se mi pa, da je vokalna harmonija ravno posledica turanskega naglasa. Prof. Ramovš ima pa docela prav, ko je ugotovil delno jezikovno podlago Koroških Slovencev; kajti ziljsko narečje je preko Kanalske in Belske doline vplivalo tudi na jug. Saj sta bili Koroška in Furlanija tudi politična enota od 8. do 10. stoletja. V ostalem pa so njegova izvajanja preabstraktna; zdi se, da ne pozna zgodovine Ziljske krajine in Muškega oddela in ne nomenklature Tilmenske doline in Karnije. Vpliv turanščine je sploh jako različen. Pri Čehih, Slovakah, Srbih, Hrvatih in Madjarih je dala naglas, pri Madjarih je ohranila polno vokalno harmonijo. Ta kaže za Rezijo precejšnjo primes Obrov slovenskemu prvotnemu prebivalstvu. Imena hlivac za hlevec, vrh Ivánac 1168 m, vrh Senovik in sleme Čerénčišče kažejo na hrvaščino; beseda Péravo in vokalna harmonija pri rezijanskem izgovoru pa na turanščino.

Senovik je vrh 1602 m v slemenu, ki obsega Rezijo od juga. Jireček navaja v zgodovini Srbov, da ima vsaka družina v Črni Gori svoj senovik kot posvečen kot, liki naš kmet razpelo. »Senovik« pomeni Schattenberg. »Čeren« pa so po prof. Cvijiću slovenske petre, t. j. prekladi, drogovi nad ognjiščem, kjer se suše drva, ali v škednju za spravljanje sena. »Péravo« je po Miklošiču ad bolgarsko-srbsko »brava«, kar je turška beseda in pomeni vrata; ime se nahaja za prelaz Grubje 2041 m v severnovzhodnem slemenu Rezije pod Kaninom. Izključeno je, da bi taka imena prišla slučajno v odležne visoke alpske kraje; prinesel jih je človek, ki se je tja naselil. V Reziji je še živ spomin na Atilo, gotovo le ostanek turanske dobe.

(Dalje prihodnjič.)

⁴ Glej Časopis za slov. jezik, VII, str. 107.



Dleskovška planota

Foto M. Kajzelj

Mirko Kajzelj

Dleskovška planota

Za vzhodno predgorje Savinjskih Alp so značilne obrasle sredogorske planote: Molička Planina, Dleskovška planota, Velika Planina, Menina Planina. Južna meja Savinjskih Alp je Tuhinjska dolina. Takoj severno nad njo se razteza Menina Planina, ki pa jo dolini Drete na štajerski in Črne na kranjski strani še globoko odrežeta od strnjene verige Savinjskih Alp. Severno-zapadno Menine leži Velika Planina, ki jo omejujeta dolina Kamniške Bistrice na zapadu in Podvolovljek na vzhodu. Na severu omejuje Veliko Planino ledeniška dolina Lučke Bele, Podvolovljekov odcepek; ta jo obenem loči od Dleskovške planote. Iz Lučke Bele je prehod čez Presedljaj (1610 m) v Kamniško Belo, t. j. v dolino Kamniške Bistrice. Presedljaj je most, ki veže Veliko Planino z osrednjo skupino Savinjskih Alp, Velika Planina je torej že neposredno zvezana z matično verigo.

Dleskovško planoto omejuje na jugu Lučka Bela, na zapadu dolina Lučnice in Savinje, na severu padajo strme stene krajnih vrhov v Robanov Kot. Severni del te velike planote tvori Molička Planina, ki pa ni niti geografsko niti geološko ločljiva od Dleskovške planote, temveč tvori z njo enoto. Planota ima izrazit kraški značaj, zlasti v nižjem vzhodnem delu, ki me zelo spominja na bohinjsko Komno: vrtače, ozke dolinice, jarki, hrbti, kope, škrape; kakor na

Komni, je ta labirint vzpetin in usedlin zamotana in zanimiva, a včasih za planinca neprijetna uganka. V zapadnem delu se zvrhuje planota do Dleskovca (1971 m), ki s svojo plečato, kopasto gromado obvladuje vso planoto. Na sever, vzhod in zapad pada v plitvih pečinah in strmih bregovih, proti jugu se spušča zložneje v več stopnjah do Brunašnice (1670 m), tu pa se strmo odlomi.

Zapadno od Dleskovca leži Veliki Vrh (2111 m), ki pada na severu v Robanov Kot. Vel. Vrh je pravzaprav le eden izmed plitvih vršičev kakih 400 metrov dolge in 100—150 metrov široke planote, rahlo nagnjene proti zapadu; robovi planote prepadajo strmo na vse strani in s tem še bolj povdarjajo že od daleč vidno mizasto gorsko obliko, ki jo pogosto najdeš na tej planoti. Od Velikega Vrha poteka severni krajni rob Dleskovške planote, ozir. Moličke Planine — ki prepada v Robanov Kot — proti severo-vzhodu in vrhuje med drugim v Poljskih Devicah (1878 m) in Veži (1910 m). Na zapadu od Dleskovca in Vel. Vrha sega v celoti višja planota do Deske (1972 m) in Dedca (2023 m) nad Korošico. V tem zapadnem delu prevladujejo v razliko od vzhodnega ledeniške tvorbe z oblimi grbinami.* Tu je že v ledeni dobi oral led svoje brazde in drobil apnenec, dočim v vzhodnem delu zaradi nizke višine ni prišel do veljave. Ta planota kaže prehod med markantnimi gorami, ki jih je izklesala ledena doba (osrednja veriga Sav. Alp), in med sredogorjem pod 1500 m, kamor ni več segal večni sneg te dobe in kjer torej ni pustila nikakih sledov. V vodo nepropustnih planinah je ostalo običajno, obraslo sredogorje z oblimi, položnimi oblikami; v vodo propustni kamenini (apnenec) je nastal kraški svet z značilnimi pojavi.

Dleskovška planota je obrasla z iglavci, v nižjih legah z lepim smrekovim gozdom, više z macesni in rušjem. Planinska trava in drn preraščata celo najvišje vrhove.

Globoko pod severnim pobočjem Dleskovca leži v temnem smrekovem gozdu bajtica, Lučka koč. Skromno se skriva tik nad jarkom za smrekovimi debli. Zelo redko stopi tu sem noga planinca; domača je tu le pesem sekire in jek lovske puške. Sem pa tja zaide v njeno bližino govedo s sosednjega Poljšaka na Molički Planini, pa ga nestrpni pastir kmalu odžene nazaj. Mir in tišina vladata tu leto in dan, tu je še neoskrunjeno njuno kraljestvo. Ko prideš sem gor, se ti zdi, kakor da si se umaknil ostri burji z gorskega grebena pod rob in da te v mirnem zatišju obsijejo blagi solnčni žarki. — —

V ta tihi kot sva se namerila lansko leto na Veliko Noč s prijateljem Herbertom. Najin namen je bil, da pristopiva iz Savinjske doline skozi Podvolovljek. Dan odhoda je bil oblačen in pust, snežilo je. Iz Celja, kjer me je čakal mariborski prijatelj, sva se odpeljala z lokalno železnico do Šmartnega ob Paki; poštni avto naju je potegnili

* Glej Ferd. Seidl, Kamniške ali Savinjske Alpe, str. 169 in slika 51.



Ojstrica

Foto M. Kajzelj

do Luč. Tu sva si preskrbela ključ od Lučke kočice ter si optala običajno težke nahrbtnike in smuči. Nad klancem glavne ceste sva zavila levo v dolino Podvolovljeka. Kake pol ure sva gnetla debelo blato po dolini, nato pa krenila v desno po strmi poti mimo neke kmetije. Najina pot je peljala na levo vprek čez pobočje na planoto k Planinšku. Pri kmetu Hladniku sva si utešila žejo z mrzlim mlekom. Nadalje je postala pot naporna, ker še ni bila zgažena; hodila sva s smučmi, nato zopet peš, po izpostavljeni ozki poti v strmem bregu. Slednjic se je strmina zmanjšala. Skozi položen gozd sva prišla na odprto planoto; zagledala sva onstran plitve usedline Planinškovo kmetijo. Ker se je solnce že močno nagnilo, sva sklenila, da tu prenočiva. Po večerji nama je gospodinja pripravila ležišče v izbi.

Drugega dne naju je vodila pot mimo vzhodnih pobočij Brunašice in Dleskovca na severno stran slednjega, kjer leži Lučka kočica. Najprej se gre čez planoto, nato po jarku in skozi gozd do Guttenbergove lovske kočice; potem vprek po poseki in na levo po jarku do planine vzhodno Dleskovca. Izredno močan veter naju je mrazil in majal najine, zaradi nahrbtnikov že itak labilne postave. Pri močnih sunkih sva se kar opotekala. Od planine sva šla, sledeč točni specijalki, po dolinici in dalje po vedno strmejšem gozdu do sedelca v vzhodnem rebro Dleskovca. Onstran sedelca sva krenila na levo vprek čez pobočje, še čez drugo sedelce in sva zdrknila v majhno dolinico tik pod severnim pobočjem Dleskovca. V gozdu desnega brega sva kmalu zagledala Lučko kočico. Ramena so se oddahnila.

Majhna in vsa skromna je bajtica, ne upa si stopiti v vrsto oholih planinskih Domov. Vsa je iz lesa, tri metre meri v višino, štiri v širino in dolžino. Spredaj vrata, ob zadnji steni leseno ležišče s slamo, na vsaki strani po eno majhno okence, desno za vrati železen štedilnik, levo miza in dve klopi. To je vse. Enostavno, pa domače in pristrčno. To bo za nekaj dni najin dom. Razveselila sva se ga.

Zakurila sva v peči, da se je sobica ogrela, in skuhalo čaj. Nato sva si pripela smuči in odrinila na ogled. Kočica leži v jarku; moraš kakih 50 metrov strmo navzgor na majhno sedelce, odkoder se odpre pogled na planoto do Poljskih Devic. Na levo zapira pogled pobočje Dleskovca. Planota je izrazito kraški svet, kontasta z oblimi kopami in vrtačami, bolj na redko posejana s smrekovjem in macesni. Prečila sva pobočje Dleskovca proti Vel. Vrh. Sneg je bil trd sren; hrstel je pod smučmi, njihovi robovi so komaj puščali sled v zmrzli površini. Močno si moral udariti z nogo, da si dobil oporo na polzki vesini.

Preprečila sva več jarkov in kont, nato sva krenila na levo v breg proti sedlu med Dleskovcem in Vel. Vrhom. Strmina se je stopnjevala, le redko sva si oddahnila v kaki konti. Drevesa tu prenehajo, le v viharju in neurju okoreli in osušeni trši spominjajo še na drevesno rast; v trdi borbi so izgubili svojo plodnost, njihova kljubovalnost je

preživela njih seme. — Pod strmim rebrom, kjer so iz snega molele ostre čeri, sva snela smuči. S čevlji sva si napravila stopinje v sren. Nad rebrom se svet nagne, kmalu sva prišla v plitvo usedlino med Dleskovicem in Vel. Vrhom. Prelaz se na drugi strani zložno spušča navzdol in preide v kraško planoto, ki se strmo odkloni na jugo-zapad.

Ker je bilo že precej pozno, sva se vrnila. Smuk je bil radi strmine in srena neugoden. S plugom in kristianijo sva vendar še dobro drčala, a nama je v strmem bregu večkrat le spodrsnelo, da sva zasmučala po hlačah. Od vetra naneseni kupi pršiča so vabili k neprostopovoljnemu saltom; ogibala sva se jih v velikih lokih. Pa šlo je le hitro. Vesela sva bila spuščanja in brzine. V dobri pol ure sva pribrzela pred najin dom.

Zakurila sva si v peči in si skuhalo večerjo. V prijetnem razpoloženju nama je minil večer ob spominih na preživelo in v načrtih za bodoče. Ne da se popisati, kako se počutiš po izvršeni dnevni nalogi v taki samotni kočici, ure in ure daleč od selišč, ko prasketa ogenj v peči in te, voljno zleknjenega, greje v hrbet, zunaj pa brije burja v mrzlo noč in se togoti nad tvojo udobnostjo.

Naslednji dan je bil jasen in zelo mrzel. Kar izzival je na daljšo turo. Torej Ojstrica! Dereze in cepin v nahrbtnik, smuči na noge. Po isti poti kakor prejšnjega dne, s sedla med Dleskovicem in Vel. Vrhom, sva prečila pobočje Vel. Vrha proti desni in zdrknila nato v dolino, kjer pripelje pot od Planinška čez planino Vodole. Široka, krničasta dolina naju je vodila v višino, prečila sva ravno sleme, nato zopet 60 metrov navzdol v globoko konto ter zadnji vzpon na sleme, odkoder sva zagledala Korošico s Kocbekovim Domom. Spolzela sva na levo ravnico.

Po kratkem okrepčilu sva si navezala dereze, smučarske palice je zamenjal bridki cepin. Smuči so ostale v koči. Nato se je pričelo delo. Načela sva strmo in visoko snežišče v smeri proti vrhu Ojstrice. Neprijetna osrenica se je udirala do kolen; prijatelj je gazil. Visoko v breg sva utirala pot v tej smeri; po hudi strmini sva krenila v desno. Kmalu sem jaz prevzel prvenstvo. Sneg je postal trši, treba je bilo že močnih udarcev z nogo, da si izkopal stopinjo, mestoma je zapel cepin. Stopinjo za stopinjo sva se pomikala počasi vkreber; čevlji so zmrznili in otrdeli v mrzlem snegu. Čeprav sem neprestano gibal s prsti, sem jih komaj še čutil. Ko sva se približala nekim pečinom, mi je noga, ki je predrla vrhnjo skorjo, v globini spodrsnila. Stopil sem na led, ki je prekrival pečevje, bliže površini ležeče. Treba je bilo torej previdnosti. Dereze so zaradi zbrušenih zob zelo slabo prijemale. — Čez prevesno pečino sva splezala na južni greben. Posebnih opasti ni bilo; zato je šlo delo hitro od rok in nog. Le prepadna strmina je zahtevala previdnosti. Menjajoč se v prvenstvu, sva si



Lučka koč

Foto M. Kajzelj

utirala pot deloma po snežni rezi, deloma po pečevju, pa tudi v obeh grebenskih bregovih. Z radostjo sva pozdravila vrh.

Razgledovala sva se. Vkljub jasnemu vremenu je odevala vrhove rahla meglica, da so bili oddaljenejši komaj vidni. Krasna je bila v poznem popoldanskem solncu sosednja Planjava, ovita v prozorno meglico. Pod seboj sva si, kakor na zemljevidu, lahko ogledovala svojo Dleskovško kraljestvo. —

Sestopila sva v isti smeri. Navzdol je šlo hitro, vendar previdno. V Dom sva prišla precej utrujena. Mikalo naju je, da bi tu prenočevala, zlasti ker se je že bližal večer. Pa sva vendar premagala to skušnjavo in pripela smučī za povratek: vkreber na sleme, dol v konto, zopet navzgor in smuk proti Vodolam. Na levo navzgor v sedlo med Dleskovcem in Vel. Vrhom; nato sva zdrčala že v mraku po znani poti do Lučke koč. Zopet je zaplapolal ogenj...

Naslednjega dne sva imela na sporedu lažjo turo, Poljske Device. Odšla sva na planoto kakor prejšnje dni, nato pa zavila od Dleskovca proč proti Molički Planini. Bil je krasen dan, še lepši od prejšnjega. Vitke smreke so metale dolge sence po pobočjih in kontah in se zvijale z valovitim površjem. Sence so odbijale azurno nebesno modrino. V jutranjem mrazu je hrstel sren pod smučmi; čisti zrak je rezal v lica, sveže prirodno nastrojenje me je prevzelo. Čudovito lahko in hitro sva se gibala, vrtače in kope so brzele mimo naju. Skozi redek gozd sva se zložno dvigala proti severnim robovom planote. Ko sva prišla nad gozdno mejo, je jarko solnce že otajalo snežno površino in lep zrnovec nama je obetal dobro smuko. Na rob,

ki prepada v Robanov Kot, sva prišla v plitvem sedlu jugo-vzhodno Poljskih Devic. Ko sem ustavil korak in se vzravnal, sem zagledal onstran doline blesteč piramidast vrh, Ojstrico. Tako nenadno je bilo to presenečenje, da sem osupnil. Aparat se mi je zganil v nahrbtniku. Opisati se ta bajni prizor ne da, tudi fotografija ga podaja le nepopolno; samo umetnikova roka bi ga lahko dostojno predočila. Apneni vršac, sneg, azurno nebo in solčni žarki, vse se je združilo v pravljico mojstrovino.

Na sedlu sva pustila smuči, po zloženem zasneženem grebenu sva rabila še četrť ure do vrha Poljskih Devic. Ojstrica je kraljevala nad tihim Robanovim Kotom, tudi oddaljenejši Savinjski vršaci so bili kakor na dlani. Markantni odlom Raduhe se je ostro risal na vzhodu v nebo. Kakor s prestola sva lahko pregledala Dleskovško planoto pod nama, bajte na Poljšaku so počivale pod težko snežno odejo.

Sestopila sva do smuči in oddržala v hitrem smuku in sunkovitih kristianijah proti Lučki koči.

Drugo jutro sva šla isto pot do grebena pod Poljskimi Devicami. Jasen dan brez vetra, kakor moreš le sanjati o njem. Dopoldne naju je že kuhala vročina, sneg se je na površini še bolj otajal. Ob robu sva si privoščila daljši počitek na solčni snežini. Prijatelj si je skiciral Ojstrico, jaz sem se pa z aparatom pol ure sukajl okrog nekega trša, da sem dobil primeren izraz. Po počitku sva prečila pod robom v levo proti zapadu do pod Velikega Vrha.

Za zadnjo strmino okrog 200 m sva imela s seboj cepine. Smuči so ostale spodaj. Sprva je šlo lahko, osrenica se je udirala do kolen. Više je postajal sneg vedno trši, zadnjih 50 metrov je bil že trd sren, proti vrha pa čist led. S trdoto snega se je stopnjevala tudi strmina; zadnji metri so imeli gotovo 60 stopinj naklonine. Ko sem napravil zadnjo stopinjo, sem položil roke na rob spredaj omenjene ravnice Vel. Vrha. Potegljaj za zapičeni cepin me je spravil čez rob. Čudovita se mi je zdela ta ogromna ravnica nad tako strmim pobočjem, živci se ti kar spočijejo ob taki spremembi; hodil bi četrť ure, pa bi še ne prišel na drugi kraj. Ojstrica je tu že bližja kakor s Poljskih Devic, je pravi сосед Vel. Vrha; samo tako impozantna ni več, ker ima njen vrh od tu že značilno razcepljeno obliko. Na levi Ojstrice se pokaže diskretno v ozadju tudi že Planjava. — Sestop je bil do smuči isti kakor vzpon, nato sva pa zdrčala naravnost na planoto in do kočē.

Naslednjega dne je bilo pusto, oblačno vreme. Snežni vrtinci po robih so pričali o hudem vetru, megla je zastirala vrhove. Saj pa tudi najina sveže zagorela in opekla obraza ne bi prenesla več solnca. Vremenska kaprica nama je prišla ravno prav.

Kam torej? Na Korošico, kjer se je ob bližajočih se praznikih zbrala mondēna smučarska družba. Med potjo nama je bičala obraz

ostra burja in ga zbadala z ledenimi in snežnimi iglami. Kocbekov Dom je bil do zadnjega kotička nabit, vendar sva v prijazni družbi dobila prostora. Čeprav je bilo v koči prijetno toplo, kuhinja in postrežba dobra, zabave in smeha dovolj, čeprav so smučarske sirene zapeljevale mojega prijatelja, da naj ostaneva do drugega dne, sva čez tri ure odrinila nazaj v najin paradiž. Ne zamenjam Lučke kočee s Korošico, če sem v njej — sam. Priznam, da je nagib k tej težnji tudi egoizem.

Drugo jutro je bilo lepo in mrzlo. Namenjeno je bilo odhodu. Slovo je bilo tiho s sklepom: Na svidenje! Zaradi težkih nahrbtnikov je bilo treba previdno drčati. Če je bilo količkaj strmine, sva se spuščala v solidnih plužnih lokih. Tako sva dospela do Planinška; nato peš v Podvolovljek.

Spočita zemlja je že poganjala novo rast. Težki pomladni vzduh je pričal o njeni bujni plodnosti in o novem življenju. Dolino je pregrnilo mlado zelenilo, pomladno cvetje je klilo. Solnce je ogrevalo telo, oči so počivale na svežem zelenju, misel je pa uhajala še gor med mrzle snežnike.

Jelka G.

Zimski poset pri očku Triglavu

Bilo je tik pred Božičem. Izprehajala sem se po zmrzlem tlaku z od mraza solznimi očmi. Megla je bila gosta in nizka. Koprnela sem ven, ven! . . . Koprnela dva, tri dni. Pa pride Božiček in prinese meni ter Herbertu vse, kar potrebujeva za zimo; dva dni nato sva se z okroglim nahrbtnikom vzpenjala po Gornji Krmi. In ko stopiva vrh sedla in se odpre pogled v Bohinjsko dolino, vzklikneva: »Solnce!« Koliko dni ga že nisva videla! Modrina neba, z zlatom pretkana v okviru srebrnobelih vrhov, na obzorju nežno progasti oblački mavrične barve; v teh barvnih tresljajih neskončen mir, da je zajela oči sladka dremavost . . .

Prvi popoldan v planinah je splahnil mimo okna v koči na Velem Polju, Mišeljvrh je dobival rožnatordeč plašč v večerni zarji; s tovarišem sva bila sredi važne debate: Ali čaj z obloženimi kruhi, ali pa cmokce — za večerjo? Kar naju presenetijo trije planinci. Na Triglavu so bili, v solncu ves dan, solnčna sreča jim je sijala z obraza. Sklep: Prihodnje jutro greva tudi midva isto pot; ob slabem vremenu pa se odzoveva vabilu prišlecev in jih obiševeva na Zgornji Uskovnici, kjer so si z drugimi planinci postavili priljubno planinsko kočoo.

Noč je Triglavu poveznila debel, meglen klobuk, ki je drugo jutro segal že preko Aleksandrovega Doma. Mišeljvrh si je brisal sivo brado. Iz megle so padale drobne, hladne zvezdice. Zbogom solnce! Odpravila sva se na obisk v Zg. Uskovnico. Mimo snežišč in skal, mimo

prastarih macesnov, mimo strmin, kamor poleti vabijo bele zvezde planik, je vodila pot. Povsod mir in tihota.

Popoldan v koči na Uskovnici pa je v zlatopestrem mozaiku mojih spominov rdeč kamenček.

Ko sva se vračala, se je poslavljal dan in iz doline je privalovila k nama mehka pesem večernega zvona. Ob strmi pečini naju je gledala radovedna skupina gamsov — svareč žvižg, in izginili so v megli. V medlih žarkih male svetilke sva se premikala kakor na potujočem svetlobnem otoku sredi tmine.

Prihodnji dan je bil meglen in posvečen smuki po divnem, novem pršiču. — Preko noči pa je veter temeljito pometal »na nebu in na zemlji«, jutro je bilo umito in jasno, vrhovi so se zopet zlatili, a na nje je veter obešal snežne zastave, s katerimi se je razposajeno igral. Tulil je okoli koč in bičal ob šipe. Lepa smučišča so se bila čez noč izpremenila v zledenele plošče in zamete. Ta dan sem podčrtala z lepim številom debelih »pik«; pri poizkusih z imenitnimi kristianijami so me obvarovale večjih nesreč moje imenitne, dvojno podšite hlače. Sijajno sem se počutila kot planinski »baby«. Bolj melanholičen je bil tovariš.

V novem jutru so padle zastave po vrhovih; jaz sem v naglici s tenko vrvico »velikopotezno« (v pravem pomenu besede) šivala rane svojih hlač. Šlo je za zmago nad Hribaricami. In zmagale smo: hlače in jaz. Zvečer sva hotela praznovati to zmago in obenem Silvestrov večer, seveda z omejitvami, ki jih je napovedal že ohlapni nahrbtnik. Program je bil sledeč: najprej spečeva iz jaje, sladkorja, moke in masla biskvit; končno — prerokovanje iz kart. — Izvedba: biskvit je bil po kuharskih paragrafih zamešan in varno spravljen v pečico; toda po predpisanih minutah sva ga iz pečice potegnili v obliki črnih, napol surovih — žgancev. Krema je bila za to črno maso nepotrebna. Silvestrovala s prerokovanjem pa tudi nisva, ker sva po vestnem pregledu koledarja dognala, da je Silvestrovo bilo — včeraj.

Predzadnje jutro v planinah! Vrhovi srebrnočisti, ozračje mirno: vladalo je solnce v vsej svoji zlatosti.

»Danes greva na Triglav!«

Triglav?! Oko ga je iskalo — in našlo: mirnega in odmaknjenega, s skoro kovinastim sijajem; črta grebena ga je spajala čisto v svilnato modrino, ozko in ostro. — Tovariš me je oborožil s cepinom in z derezami. Snežna pobočja do Aleksandrovega Doma so bila nasičena bleska in svetlobe, ozračje je kakor eden sam solnčni soj; zdelo se mi je, da sem sredi tisočev nemirov, dasiravno bi bilo težko najti popolnejšo tihoto. Pila sem solnce z očmi in usti in s sleherno mislijo. — Polagoma so ostajale kope in vrhovi spodaj za nama; prej tako važni in masivni, so tonili v ponižju. Pri Aleksandrovem Domu sva se ustavila k daljšemu počitku. Pred kočjo ob zidu sva čepela, gorkota

je puhtela in se odbijala v vseh smereh. Vrhovi okrog in spodaj so se spajali in prehajali drug v drugega. Pripekalo je prav pristrčno, kar čutila sva ultravioleto žarke; zraven sva z zaprtimi očmi zobkala suhe smokve, ki so imele diskreten okus po »Nivea«-kremi...

»Herbert!« »Mm — ja?« Pogoltnil je ravno kos smokve. »Tu je lepo!« »...Da!« »Tu je res lepo!« »Mm — ja.« »Je še dosti smokv?« »Še!« »Veš kaj, ostaniva tu, dokler je še solnce; pojeva smokve in greva potem domov.« »? Aha!« — — —

Odkar sem se namreč pekla tu na solncu, sem začutila vsakokrat ob mislih na nadaljnji potek te ure nekje okoli srca lahen krč. Herbert pa tega ni vedel; po svojem zadnjem vzkliku me je navezal na vrv in s tem zaslužnil. In zdaj se je začelo! Nisem več čutila ne solnca ne mraza; vsak živec, vsaka mišica je bila odslej v napeti pripravljenosti.

»Koliko je še vrvi?!« »Dva metra!« »Dobro — naprej!«

Vrh Malega Triglava. Globoko doli počiva Triglavski Dom na Kredarici. Trije turisti so se sprehajali ob njem v solncu. »Koliko — je — uraaa!« jim zakriči Herbert dvakrat, trikrat. Naposled je prišel odgovor od spodaj: »Eeena!« Bil je ženski glas. — Zopet sem imela občutek lahnega krčenja srca: tam doli so hodili, roke morda v žepu, udobno, kakor bi bržkone hodila tudi jaz, ko bi bila pri njih...

Stopanje z Malega proti Velikemu Triglavu je bilo kolikor toliko enostavno; na mnogih mestih je bila varnostna žica izven snega. Ko pa sem z Malega Triglava pogledala na greben Velikega — me je zazeblo. Prijatelj me je razumel: »Mnogo hujši je videz, kakor bo v resnici.« — Res. Ni bilo tako hudo od blizu, kakor se je gledalo iz daljave. Tudi tu je bila ponekod žica izven snega — ali bila je vendar... Pa sva merila greben, dolžino za dolžino vrvi. — Dva človeka, med njima vrv: dve smešni igrači na orjaškem, skalnem robu; levo, desno in preko njiju pa globoka, modrozračna praznina!

Kakor že enkrat v Severni, sem občutila vso svojo smešno nemoč ter grozo pred nepoznanim, mrzlo nepribližnost planin, neobčutljivih v brezkrvnosti orjaških skal. Božaj skalno ploskev, poln zadivljenosti, ali udari v obupni onemoglosti ob njo — ostala bo mirna, brezgibna. Ali pa ne? Morda se odkruši prijem, morda..., ali pa snežna plošča, ki te vzame s seboj... Take misli so podzavestno krožile v meni, ko sem se dvigala stopinjo za stopinjo.

Na vrhu je bil tovariš ves iz sebe od veselja. Bila je res krasota. Gledala sem, gledala sva. A tam, tam čisto na obzorju sem zagledala nekaj, kar me je v hipu elektriziralo: dve fini, zelenkastomodri črti. »Glej tam! Je li to morje?« »Morje!«

Tesno mi je postalo od veselja. Vstal je v meni spomin na rdeče jagode na makiji, rožmarinov duh in na petje škržatov. Večerna sapa pa donaša iz zaliva med bele stene šatora zategnjeno pesem ribičev, ki čakajo v barki noči. Dnevi pa so neskončni v svoji modrini...

In zopet naju je čakalo delo, delo, delo.

Vrv se mi je zarezala v pasu, cepin se je opletal roke. Padla je dolžina za dolžino. Pri Aleksandrovem naju je solnce prepustilo mraku.

Naslednje jutro sem izzivajoče svetle šive na smučarskih hlačah položila z ostankom — kavinega ekstrakta in s sajami; nato sva se poslovila od koč. Težko je bilo slovo. —

Zopet sem hodila po zledenelih tlakih. Megla je nizka in težka, da se vlega preko oči in srca. Zopet hodijo mimo mene ljudje, ki so polni obzirov do sebe, preverjeni o svoji važnosti.

Tja gori v višave pojdite, po solnce in pod solnce!

Dr. Jakob Prešern

Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola

(Dalje.)*

Točka 1186 je pravilno po dr. T. ugotovljena kot Poljška planina, točka 1128 pa manj srečno kot Jermanova planina. Ime Jermanova planina, sicer ne na točki 1128, temveč nekoliko severneje, danes obledeva in je že skoraj neznano. Nekdanji lastnik Jermann je imel tam planino in se je moglo ime prijeti šele po njem. Pred njim ga ni moglo biti, za njim pa izginja. Vsak Begunjec za to ime ne bo vedel. Splošno je v rabi le ime Planinica, ki je najbrže veljalo še pred Jermanom, kakor mi to zatrjuje moj 75 letni stric, v nasprotju s Planino, ki jo Begunjec rad rabi v domačih pogovorih mesto Begunjščice, s katero je gospodarsko tako zelo zvezan. Točka sama 1128 se imenuje z lepim imenom Kalvarija; spušča se v dolino in jo doseže v malih tesneh v strmi skali Ojstro ob poti na Begunjščico. —

Tako smo obdelali zapadno sleme in ugotovili: 912 Nad Zijalko, Vrh Malih Gač, 1054 Vrh Velikih Gač, Vrh Lok, 1224 Tolsti Vrh, 1183 Rovt, 1180 Poljška planina, 1128 Kalvarija s Planinico, Ovčevniki s točko 862 kot Kamenitimi Ovčevniki.

V dolini pod temi vrhovi se začenjajo v Dragi na desnem bregu potoka Begunjščice takoj srenjski pašniki Za Gradom, ki preidejo v po dr. T. pravilno ugotovljene Peščevnike in prav na koncu ob smučarski koči v Prode. Zavijejo se potem proti zapadu pod Gladke Ovčevnike, kjer dobijo označbo Kosarepovec. Pod Gačami je res smrečje Brdica (pl.)¹⁸. Dolgo sem vrtal po svojem spominu in veliko sem po-

* Popravek k str. 76, v. 11 in 12: Oni kmet se imenuje Poradiž (ne: Paradiž), zato je skala Poradiževa; v 12. vrsti mora zato stati »n e« (nam. »na«).

¹⁸ Domačini izgovarjajo Brsca. V narečju preide d na koncu zloga rad v nekaj s, ki se izgovori tako, da se jezik prisloni na sekavce. Moja mati je dosledno govorila Bl's mesto Bled in je še danes znana dialektična zbadljivka: »Gospos je hus, k' je ps vs zis...« Dr. T. Bošca(?) so meni nerazumljiva, razen če je avtor po 15 letih svoj prvotni rókopis napačno čital (Brdca-Bošca). Seveda je njegova razlaga tega imena iz vozla brez temelja.



Z Begunjščice proti Storžiču

vpraševal po smrečju Bošca, ki ga navaja dr. T., a zaman. Tega imena v Dragi nikjer ni!

Tod nekod okrog Gač, Lok in Ovčevnikov hoče imeti dr. T. neko Jamarsko planino¹⁹. Ne poznam je ne jaz, ne kdo drugi, tudi sledu ni tam okoli kje o kaki planini. Če je bilo to ime nanovo dano, je bilo dano brez potrebe, ker tam okoli niti ped zemlje ni brez imena.

Izpod Tolstega Vrha res prihaja potok Blatnica. Ta se po dr. T. »izliva nad Begunjami v Zgošo«. Izliv je zarisan tudi v naris tik nekje nad farno cerkvijo. Najsi gre le za povsem nepomemben potoček in tak ali tak lapsus v strokovnem spisu, moram vendarle poudariti, da hodi Blatnica svoja lastna pota skozi Poljče in Hlebce²⁰ in nima z Zgošo danes nobenih zvez. Z Begunjščice pripelje tudi ena pot ob tem potoku mimo Šup, Počivala, Belega Mela²¹, do izvirk Mešenik²² v dolino na polju Krpinj²³.

Prihajam k slemenu, ki na vzhodu Begunjščice oklepa podolgasto dolino Drago. To je sleme z najvišjo točko 1635. Dr. T. vpeljuje za

¹⁹ Zdi se mi, da so motile dr. T. svisli pod Gladkimi Ovčevniki, ki so zarisane tudi v karti. Mislim, da postavlja to planino v Kosarepovec ali pa v Gladke Ovčeničke.

²⁰ Dr. T. v narisu napačno Hlebče.

²¹ Dr. T.: Veliki Mel; mel ni tako velik, da bi zaslužil to ime, pač je belejši od drugih.

²² Izvirek z drugim izvirkom Mravljinec je zajet za vodovod za Radovljico in veliko okolico tja dol do Ljubnega, ne samo za Begunje (dr. T.).

²³ Dr. T. napačno Krpan.

sleme označbo Pleša, ne da bi povedal za to razloge. Odklanja ime avstrijske karte Dobrea, popravljajoč ga v Dobrščica. To prelepo glavo s še lepšim razgledom, ki je pravi raj miru za turista, če išče novih potov daleč proč od hrupnih turistovskih romarskih potov po Triglavu in drugih naših planinah, naziva ljudstvo od točke 1636 do zavoja pri 1288 s kolektivnim imenom D o b r č a. V avstrijski označbi Dobrea je pisava napačna; Doberščica bi domačin izgovoril kot Dobršca, a ne pozna te oblike. Zakaj naj bi se to ime odklanjalo, ne morem razumeti. Vse moje poizvedbe pri lastnikih sveta tam okoli v Slatni, Srednji Vasi in Sv. Luciji, tja doli do Podbrezij, so izzvenele v: Dobrča²⁴. Za točko 1635 ostane tedaj lahko še nadalje označba Dobrča, oziroma Vrh Dobrče²⁵.

Točka 1450 se imenuje pravilno Podgorska planina, ker je v resnici planina vasi Slatna, Srednja Vas in Sv. Lucija, ki nosijo kolektivno ime Podgora. Odkloniti moram ime Dobrščica Planina, ker je na Dobrči še ena planina (Lešanska po vasi Leše). Točka 1450 zapadno od Podgorske planine je Kres z novo lovsko kočjo in s krasnim razgledom proti Ljubljani; točka 1288 pa nosi ime Vrh Mlečnice (dr. T. brez imena). Imena Sivora za travnati pas okrog vrha, ki ga je dr. T. dal celo v naris, nisem mogel ugotoviti navzlic vsem naporom in je tudi meni čisto novo. To označbo nosi le 1310 severno od 1636.

S točke 1636 pošilja Dobrča naravnost proti severu vejo, ki tvori stik z Begunjščico na planini Preval. Izpod točke 1636 si sledijo proti severu: 1310 Sivora²⁶, 1252 Vrh Luž²⁷, greben od 1361 preko 1411²⁸ do 1365²⁹ je Veliki Vrh v Čreslovcu s podoznačbo za 1411 Vrh Petelinjih Planj, 1309³⁰ tik južno od Prevala pa Za Ozko Pečjo.

²⁴ Nova jugoslovanska karta ima pravilno vpisano ime za glavo

²⁵ Tako pravijo tudi domačini. Ker pa ima Dobrča od točke 1636 proti severovzhodu malo sedelce z jamami za vodo, t. j. Močila, in še en nižji vrh, ki se imenuje Vrh Pleše, pravijo domačini, če hočejo prav natančno lokalizirati: Veliki Vrh Dobrče, Vrh Močil in Vrh Pleše. Razdalja med temi vrhovi pa je tako malenkostna v naravi, da jo je sploh težko opaziti od daleč. Čuje se tudi ime Vrh Gosinke, če hoče kdo označiti, da je bil na robu skal, ki padajo nekako s točke 1635 proti severu v Drago.

²⁶ Nesporno Sivora!

²⁷ Dr. T.: Za Bednom. Vrh nima tega imena. Dr. T. je napačno razumel ali zapisal. Pravilna izgovorjava v narečju je Za Bdenjam.

²⁸ Dr. T. v narisu: točka 1411 pod imenom Drmalščica v Begunjah neznana. Jugosl. karta ima pravilno Veliki Vrh. Drmalščica po avstr. karti je veja, ki jo pošilja ta vrh v Šentansko dolino. Tam pa imenujejo po poročilu g. I. Ankeleta to vejo Drmajke.

²⁹ Dr. T. v tekstu str. 177: Kisovec, kar ni pravilno. Domačini imenujejo vso kotlino med točkami 1252, 1361, 1411, 1365, 1075 s pobočji vred »Čisovec«. Marsikdo, ki ne pozna narečja v potankostih, bi to transkribiral v Kisovec. Po mojem mnenju pa s kislim kotlina nima nobenega opravka. Domačin imenuje namreč čreslo kot »Črisu« ali »Čisu«. Kotlina je gozdnata in se pravilno njeno ime zapiše tedaj Čreslovec.

³⁰ Dr. T.: Prevala. Planina P r é v a l leži nekoliko severneje od te točke.

S točke 1252 se odcepi veja proti zapadu z najvišjo točko 985 Vrh Praprotnikov³¹. Praprotniki so kmetski deli na južnem pobočju te veje, katerim sledijo proti vzhodu Mrežišče³² in Podluže. Na severnem pobočju pa Farovski drevošček, Za Bdenjem³³, Beli Potok, Petelinja Planja.

S točke 1365 se odcepi proti jugozapadu veja, ki doseže višino 1075 Lukenjske Peči³⁴. Nekoliko vzhodno na južnem pobočju Lukenjskih Peči so Mali Deli³⁵.

Pašniki v Dragi na levem bregu potoka so prvi Na Tnalih³⁶, potem na Hvančnicah³⁷, Brezje, Šolmaštrov Laz, Za Malinami, Na Planji, Vogelnica, Ledena Trata, Pod Lužami, ob poti skozi Drago pa ograjeni Jurov Laz in Junčevec³⁸.

Tako smo prišli do točke, kjer zapirajo Drago klini Praprotnikov, Lukenjskih Peči, Gradišča, Ojnice in Ovčevnikov. Tam se stekajo tudi vode, ki prihajajo iz Čreslovca, Luknje, izza Ovčevnikov in izpod Begunjščice. V avstrijski karti je točka označena s 734 m, leži streljaj severno od smučarske koče in nosi nesporno ime Medvode³⁹. Od tam pelje na levo ena pot skozi Med Stazami, po Novih Potih preko Strmega Klanca na Planinico, Poljško planino, mimo Knapov⁴⁰ do koče SPD in na vrh Begunjščice; druga prav na desno v Čreslovec; srednja pa skozi Luknjo mimo obeh Počival pod Ozko Pečjo in čez Mili Pogled⁴¹ na Préal. Pripominjam, da imajo kmečki gozdni deli in različne male globeli in dolinice v označenih smereh še nebroj imen. Težko jih je lokalizirati brez narisa le z besedo. Niso posebno jezikovno zanimiva in turistično niso važna.

III.

Dr. I. C. Oblak imenuje nekje Begunjščico najlepšo slovensko planino. Tudi dr. Tuma hvali lepe razglede na Bled in Triglav. Nimam jima ničesar oporekati in naj mi nihče ne očita lokalnega patriotizma,

³¹ Dr. T. napačno Jelenji Kamen. Tega imena sploh ni. Skalovje, ki pada nekoliko zapadno od 985 razdrapano v dolino, se imenuje Jelence.

³² V narečju »Mreššček. To je jako gosto zarastel gozd.

³³ Dr. T. postavlja »Za Bednom« na točko 1252. Za Bdenjem je le pobočje.

³⁴ Dr. T.: 1075 Zaúkovske Peči. Izraz prihaja od ozkega prehoda Luknja. Pravilno tedaj Lukenjske Peči, Zalukenjske so nekoliko zadaj.

³⁵ Dr. T. zaradi nepoznanja narečja Mala Deva. Narečje rado izpremeni v množini ženski in moški spol v srednji ter pravi n. pr. »nove hiša« za nove hiše in Tržiške Rovta za Tržiški Rovti. Pravilno tedaj Mali Deli, ker z devo, devico nimajo nič skupnega. Ti Mali Deli niso prevala pod 1252, kot trdi dr. T., temveč je prevala pod 1252 na Lužah z lovsko kočo.

³⁶ Dr. T.: Na Tnali.

³⁷ Tukaj so bili nekoč, ko se je krčil gozd, kmečki rastlinjaki. Izraz Hvančnice prihaja od Pflanze.

³⁸ Junčevec je ograjen laz, ki ga ima za užitek vsakokratni lastnik občinskega bika.

³⁹ Dr. T. v narisu Luknja.

⁴⁰ Dr. T.: Rudnik. Ljudstvo pravi Pri Knapih. Opuščen železomanganov rudnik.

⁴¹ Ljudstvo si razlaga ime tako, da vsakdo tam milo pogleda, ko vidi pred seboj dolgočasno strmino. Kakega posebnega razgleda pa tam ni.

če jima z vso vnemo pritrdim. Sam pa ji baš zaradi takega možnega očitka še nisem napisal hvale. Tudi danes ne mislim tega storiti, ker bi naletel marsikje na odpor; a če bi o njej hotel pisati svoje spomine, bi mi g. urednik ne odmeril dovolj prostora. V tem odstavku hočem le poudariti, kar sem že namignil, da igra ta gora v našem domačem gospodarstvu veliko vlogo. Vse ravni okrog Begunj so obdelana polja. Za ekstenzivno živinorejo pa ni dovolj pašnikov v dolini; zato tvorijo travnata pobočja Begunjščice velik blagoslov in železno rezervo za krmo v slučaju suše. Takrat pokosijo Begunjščico prav do skalovja. Kakor je Dolenjcu danes trgatev veliki jesenski praznik, tako je bila Begunjcu nekoč košnja na Begunjščici prav za prav oddih v gorah od morečih skrbi vsakdanjega življenja; ob vseh naporih težkega dela v strminah še vedno košček vsakoletne romantike in ljubezenskih storij med mladimi fanti in dekleti — saj so starci morali ostati doma. Za to košnjo se je prihranilo zadnje pleče in zadnji kanec domačega žganja! Med petjem in vriskanjem so potekali svoje čase dnevi košnje v prvih tednih avgusta. Od vsega tega je danes le še senca.

Seno se pokosi s koso na kratkem kosišču, noge pa morajo biti oborožene z derezami. Seno se spravi potem na določen prostor, na malo ravnico, kjer se iz njega z veliko umetnostjo postavi kopa. Ta mora biti napravljena točno po gotovih pravilih glede oblike in gostosti nagromadenega sena, da vzdrži jesensko deževje in prve zimske viharje v svoji zunanosti in kvaliteti sena. Kopa ima v sredi v zemljo zataknjen visok drog, ki se tudi tukaj imenuje ostrv. Ostrv je podprta od štirih strani z manjšimi drogovi, ki segajo nekako do prve tretjine višine ostrvi. Ti drogovi se imenujejo komarče. Ne bom se motil, če izvajam ime Komarča v Bohinju od tod, ker stena Komarče podpira ostrv Triglava.

Prostor, kjer stoji kopa, pa tudi ona površina, kjer se nakosi seno za kopo, se imenuje kopišče. V kopi čaka seno pozne jeseni ali zime, ko zapade prvi sneg; zdaj se seno poveže s srobotom — dandanes že z žico — v »bremena«, se spravi na vejah do prve poti in prepelje dalje na saneh v dolino. Pri tem delu zaposleni ljudje se imenujejo »vezavci«. Čakati jih je moralo doma dobro kosilo in so včasih zahtevali nadpovprečne dnine. Če ste kdaj videli te kope visoko gori pod skalovjem v strminah Begunjščice, boste razumeli, da je to delo veljalo še v mojih mladih letih kot zelo predržno in nevarno. A posebnih nesreč pri vsem tem ni bilo. Z napredovanjem zimske turisticke je seveda izgubilo že v prvi povojni dobi svoje nevarno obeležje.

Pod imenom Kopišča je tedaj razumeti — to ime v Begunjah seveda dejansko tudi velja — kolektivno ime za oni lepi, strmi, travnati pas Begunjščice, ki sega od gozdne meje daleč gori v skalovje.

(Konec prih.)

Namesto smuka — Skuta

Bilo je še precej pred Božičem. Nestrpno smo čakali na ta preklicani sneg. Prišel je. Pa samo zato, da je zopet izginil. Eh, pa saj je še daleč Božič.

Prišel je čas okrog Božiča. Ceste so bile trde, ledena skorja je postala ljudem opasna. Snega nikjer! Po dolinah se je plazila megla, v hribih pa greje solnce. Stojim na Šmarni Gori — oj divote! Vse pod menoj megleno morje, kje si »ljubljski nebotičnik«(?)! Tam, tam pa naše srebrnosvetle planine, njih visoki skladi v ožarjenem snegu! Tja odrinemo! — —

Jutro je. Temno, brez zvezd, z meglo obdano. Kdo trka? Prijatelj je tu. Proč spanec, brž na pot v mrzlo jutro, na cesto, na vlak.

Sediva ob oknu, na polici vrv in cepin. Vlak drvi in mimo oken se umikajo drogovi z bliskovito naglico. Enakomerno udarjanje koles me uspava. Čudno se spreminja to pritrkavanje in v snu slišim zasmeh: »Namesto — smuka — Skuta, smuka — Skuta...« — Iz Kamnika nadaljujeja pot — moderna planinca — v avtomobilu. Prav prijetna vožnja je in hitro si bliže svojemu cilju. — Pred »Korlnom« sva zapustila avto, želeč sopotnikom vesele in zadovoljne praznike.

Mrak se je umaknil jutru in krenila sva k oskrbniku Francelnu po ključ koče na Kokrskem Sedlu; najin cilj je namreč Skuta. Na najino veliko veselje se nama je poleg ključa pridružil tudi oskrbnik sam. Vsi trije smo krepko odkorakali proti Bistrici, ko so vrhovi gorâ zažareli v prvem jutranjem svitu. Čili smo dospeli na Kokrsko Sedlo in tu se je izkazal oskrbnik Francel za pravega mojstra; fáko kosilo nam je pripravil! Med jedjo mi prijatelj pomežika proti Grintavcu: »Jože, Grintavec te čaka.« Lansko leto sem se mu bil namreč izneveril, ker sem šel za snegom.

Šla sva nadenj in fotoaparát z nama. Med potjo sta se nama pridružila še dva turista iz Zagreba. Nismo še dospeli do vrha, ko nas je že objela gosta megla, ki nam je zastrla vsak razgled. Pomudili smo se malo časa na vrhu; pred zatonom smo dospeli do koče. Tu se je naša družba pomnožila za dva člana — »Toneta«. Skupno smo prebili lep večer. Pripovedovalo se je sem in tja, dokler nas ni premamil spanec.

V planinah je jutro — solnce. Že smo pripravljene na pot, oboroženi z vrvjo, s cepini in derezami; tudi fotoaparátov ni manjkalo: štirje ljudje — tri kamere. Pot nam zaustavi Martinova stena, s snegom in z ledom pokrita. Začela se je resna pot. Razvezali smo vrv, privezali dereze. Tone prične, mi pa oprezno stopamo po njegovih stopinjah počasi ob vrvi. Premagana je stena in že smo na Podih. Pot je lažja, bolj in bolj se bližamo svojemu cilju: Skuta je pred nami, aparát jo je že dosegel. Sneg se pod nogami tu pa tam globoko udara, previdno ga merimo proti štruci. Lepa je ta pot, a višek lepote se nam je odprl, ko smo dospeli na greben: v dolinah valovi megleno morje in le višji vrhovi — mi z njimi — se kopljejo v zlatem solncu. Ali smo slikali z aparati to lepoto!

Pot nas vodi na sámo Skuto. Zadnja strmól je premagana in zmaga je naša. Nihče ne misli na utrujenost. V navdušenju si podamo roke.

Teško se ločimo. Preko grebena je pihal oster veter, poiskali smo zavetje, kjer smo si premrle ude malo ogreli. Tone je robantil, ker se mu špirit — od mraza — dolgo ni hotel užgati. Slednjič je bil čaj kuhan; ogrel nas je. Do naših nog pa ni segala njegova moč; prijatelj jih je vtaknil celo v svoj nahrbtnik in zavezal, a brez uspeha. Noge ogreje le pot. Zapustili smo zavetje ter se polagoma spuščali proti sedlu. Ko smo ravno zвили vrv, ker se nam je zdela nepotrebna, sem se neprostoovoljno zapeljal po gladki, s snegom pokriti steni navzdol. Če se ne bi k sreči ujel s cepinom, bi si tisto pot res skrajšal; samo ne vem, na kateri svet bi prišel po tej bližnjici... Od tedaj sem stopal previdneje. Srečno smo prispeli čez Pode. Pred nami je zadnja ovira, Martinova stena, ki smo jo srečno obšli.

Na zadnjem obronku pa zagledamo oskrbnika Francelna, ki je v skrbeh za nas prišel naproti. Toda, še preden smo prišli do njega, je že odhitel pred nami, da nam pripravi kaj za pod zob. In res, ko smo dospeli v kočo, se je že kadil na mizi čaj. Nadaljevali smo pot proti Bistrici. Nismo še dospeli do tja, ko se je pričelo mračiti. Tema nam je zavirala hojo; slednjič smo zagledali osvetljena okna koč. V koči nas preseneti list, ki so ga pustili prijatelji; v skrbeh za nas so morali na vlak. In mi? Tudi mi odrinemo dalje, toda ne na vlak — ta nam je že ušel — temveč na avto, ki nas je čakal pri »Tinetu«. Z avtom pa naravnost v Ljubljano.

Ni bilo vse po programu, a bila je krasna zimska tura.

Naš kotichek

U SNIJEGU KAMNIČKIH PLANINA

Snijeg — — — kad tiho leprša — kad snažno veje — kad ga sunce mazi ili mraz steže — — — u bijelini i čistoći svojoj, ima nečeg što dokučit neznam.

Uvijek začaran u carstvo svoje ljepote — ponosi se — kao snijeg stijena i glečera — snijeg tmurnih letećih oblaka i sive guste magle — snijeg toplog sunčanog dana — snijeg noći tamne i gluhe ili pak one, mjesečevih zapređenih snova — snijeg pahuljica mog prozora i božanstva zavejane borove šume.

Pao sam u duboki snijeg. — Za vratom mi je, u rukavima — pa ipak se smijem i radosno posmatram bjelinu, koju sam uzvitlao.

Mali neuspjeh samo potstiče — i ja odlučno ponovno prelazim preko te zametene naslage drva.

Sada dobro — evo dokaz je ovaj trag smučka — u kojem se jasno vidi sigurnost — a zrcali užitak smučara.

I ako je samoća pusta, ona barem najvjernije, instinktivno izražava čuvstva, neograničena i toliko skladna — veličanstvu prirode.

Kroz snijeg planina u sve ljepše predjele — utiske — opojnije užitke — neobuzdane ljudske pohlepe.

Put moj nema cilja — potpuno se potčinjavam utiscima, koji me vabe — što dalje od ljudske vreve — gradske buke — u občaranu zimu planina.

Naše su to — Kamničke Alpe. —

Čini mi se, da se baš u njima krije najviše onog — što dokučit neznam. — Negdje sam na putu između Planjave i Ojstrice. Sunce je već zašlo — jedna za drugom iskrsavaju zvezde na nebu — i ja ozbiljno razmišljam o mom prenoćištu.

Hladno je — mraz sve jače steže — zamrznuti snijeg škripi — i ja osjećam umor i sve veću žudnju — za najprimitivnijom pastirskom kolibom — koju je zatrpao snijeg ovdje ili tamo. —

Tražim i lutam sve dublje u noć — u tu divnu zamrznutu zvezdanu noć — što se sprema da dočeka lunu. — Glasni moj planinski zov — gubi se i smrzava dolje negdje u noći Korošice.

Pastirska koliba!

Radost — neobuzdani usklik, što pobježe u noć — da zagrlj ovu tamu — mraz — snijeg, koji je sakrio ovo toplo skrovište.

U svijetlu električne svjetiljke — ukazuje se idilično ognjište — više njega suha drva, a tamo uzdignuti ležaj nabacanog sena. Na maloj klupici zemljani lonac i slomljena drvena žlica.

Za tili čas plamtio je oganj sve veći i jače raskošno rasipajući blagost i svetost ognja u probudjenoj i oživljenoj kolibici.

U loncu se topi snijeg za čaj — dok zatvaram rupe oko vrata i skidam svoje teške brdske cokule.

Sâm sam. — O tako je ugodno i lijepo ovdje. Vani je noć sve dublja — tiša.

Lunin srp — prišuljan — proviruje kroz uski prozorčić kolibe — smije se — kao da se raduje visokom plamenu mog ognja.

Oganj — ove zamrznute noći sjeća me jednog starog Arnautina, mog vodiča kroz krševе Albanije, koji mi nameštaše ležaj pored vatre govoreći: »Sinko vatra je zdrava — spavaj pored nje.«

I danas ću spavati pored vatre, a sutra u snijeg — snijeg još dalje. —

Prvo bledilo jutro — na ognjištu — još živi žar vatre — a vani snijeg — svuda sama bjelina čistoća i opojnost.

Otvaram zaledjena vrata kolibe; a ono jutro — božanstveno lijepo — pravo planinsko jutro. — O, zar nema više nikog, da pogleda u ovu raskoš prirode?

Jutro — pozdravljam ga glasno sa vrata kolibe — pozdravljam ivjem i snijegom okićene jele — prvo bledilo jutro — svježinu i opojnost zraka, bjelinu i čistoću snijega — samoću i tišinu, što okružava ovu kolibu.

Planjavu i Ojstricu — pa tamo dalje Grintavec i Kočna — čiji zmrznuti vrhovi očekuju, da se okupaju u prvim sunčanim tracicima zime.

Umivam se — trljam zaledjenim snijegom tijelo — i puštam da ga alpski povjetarac suši. Čil i svjež — sa krepkom snagom životnog poleta — udaljujem se u divnom smuku i klićem glasno — vitlajući palice po zraku: — »Zbogom kućice! —

Iza mene stvara se prekrasan usječeni trag smučki u blistavoj površini snijega, i ispred mene snijeg — sunce — neobuzdana radost — Kamničke Alpe.

Januar 1933.

Branko Mamula, kap.



Foto Jože
Kovačić

Čez hrib in dol

SMUČARSKI PRAZNIK NA POHORJU

Meteorološke postaje so javljale dan za dnevom: sneg, sneg. In snežilo je točno ves teden od 19. do 25. februarja. Plast za plastjo se je nagrmadila na vrhovih in planotah, oster sever je sukal snežne oblake in gradil visoke zamete; zavel je pota in steze ter zakopal naše pohorske bajte do strehe. Ali naj preložimo napovedano 50 km tekmo na Pohorju? Saj je vendar nemogoče pregaziti tako daljavo pri takem snegu! Toda nas je mikala ravno borba z elementom in užigala se je volja po prvenstvenem uspehu!

V petek, 24. februarja, smo se zbrali in odšli, eni s smerjo k Ruški koči, drugi na Klopni Vrh in tretji — če bo šlo — h koči na Pesku. Snežilo je venomer s sunki mrzlega severa, pota zasnežena nad meter visoko, ne noga ne smučka ni našla opore. Ruška pot je bila za silo shojena, a gosti metež je sproti zbrisal sledove. Obupna je bila pot od Fale; skupina vojakov, ki je imela nalogo, da drugi dan položi telefonski vod na progo, je, težko otovorjena, skozi zamete šele po 10 urni naporni hoji prispela na Klopni Vrh. Take so bile snežne razmere dva dni pred tekmo! S skrbjo smo zrlji pri Ruški koči na zastrto nebo, ki je neusmiljeno sipalo bele kosmiče. »Jutri nam bo sproti zamelo smučino!« Edino Nace, naš živi Švejk, je bil veselih nad: stavil je liter kuhanega, da bo nehalo snežiti. Verjeli smo njemu in — barometru, ki se je začel dvigati. Posedli smo okoli tople peči, se pripravljali za drugi dan, posebno z mažo smučk, in se krepčali z dobrotami Ruške kočje. In res! Ko je ob 10 po hišnih pravilih zavladal v koči popolen mir, so na nebu zamigljale prve zvezde. V veselem pričakovanju smo se vlegli, Nace pa je bil rešen skrbi radi litra kuhanega.

Sobota je bila vsa solnčna in bela. Nategnili smo si smučji, se obložili z markacijsko šaro in smuk v smeri Bajgota! Kljub debelemu snegu se smučke niso preveč pogrezale, le Zlodeju, bradatemu Pohorcu, ki je kot prvi delal smučino, je globoki sneg nekoliko nagajal, a napredovali smo vseeno hitro. Za nami so vrli vojaki s težkimi kolobarji telefonskega voda vršili svoje delo, bakrena žica je prvokrat vezala Pohorske vrhove. Solnce je prijetno grelo, da so se rušile debele snežne plasti z zelenih smrek; k tlom pritisnjene veje so se sproščale ter se veselo zazibale, kakor bi se oddahnile od težke peze. — Kmalu je bila Lobnica za nami in v lahkem vzponu so smučji orale proti Klopnemu Vrh. Tu nas je pričakovala naša Pepca in nam je postregla z znano gobovo juho. Zvedeli smo, da sta ostali dve skupini pridno na delu, da je smučina do Peska že izvožena in da tudi tretja skupina na Pesku dobro napreduje, ker se ji je posrečilo premagati zamete na Rogli, Planinki in pri Sv. Lovrenških jezerih. Od Ruške kočje do Planinke in nazaj so veselo plapolale rdeče zastavice ter izrazito kazale smer dolge proge, na kateri bo drugi dan tekmovala tehnika, moč in vztrajnost.

Ko so sence naraščale in se je na zapadu rdečilo večerno nebo, nas je zopet sprejelo veselo življenje na Ruški koči. Tu je vladal naš načelnik Bruno, pozdravljaj, sprejemal tekmovalce in goste, ki so prišli od blizu in daleč merit svojo sposobnost in občudovat naše zimske krasote. Prišel je naš priljubljeni smučarski protektor, župan dr. Lipold, muzikantje so ga pripeljali in smučarji so ga pristrčno pozdravili. Ko so bile še zadnje priprave za jutri končane, so se tekmovalci porazgubili po svojih tihih sobicah, med ostalimi pa se je razvila prijetna planska zabava z večkratnim nastopom našega velezmožnega Švejka, pod Nacetovo režijo.

* 50 km smučarska tekma na Pohorju dne 26. februarja 1933., priredil »Mariborski smučarski klub«, razvitje njegovega prapora.



Teloh

Foto Jože Kovačič

Lep Gospodov dan je prebudil smučarsko družino. Telefon je brnel in budil Bajgot in Klopni Vrh, le Pesek se ni hotel odzvati. Tekmovalci, nemalo nervozni, poizkušajo drsalnost smučk in nemirno čakajo, kdaj jih bo Pepček spustil na dolgo pot. Točno ob 8 uri oddriča prvi, takoj za njim drugi, tretji, do tekmovalca s številko 31. Odsmučali so vsi — borba na progi 50 km se je začela razvijati. Telefon neprestano kliče in javlja: »Halo, Bajgot!« »Halo, Klopni Vrh...« »Številka 4 vodi!« »Halo, Ruška! Številka 17 na Klopnem najboljši čas...«

Okoli cerkvice sv. Areha pa se zbira smučarski narod k lepi in redki svečanosti. Naš pohorski župnik (dr. Jehart) izreka svete besede in blagoslovlja prvi smučarski prapor Mariborskega smučarskega kluba. Prapor ima belo-modro barvo in kumica gospa Ivanka dr. Lipoldova poveščuje belino Pohorskih vrhov in planjav ter modrino neba, ki se sklanja nad nami... Tih, tako prisrčna svečanost bo ostala vsem v spominu. —

Ure minevajo, solnce je že visoko, gostejše se zbirajo trume smučarjev okoli cilja. Telefon neprestano, kar razdraženo brni in javlja, javlja... Že prihajajo! Množica se zaziblje, časomerilci nervozno napovedujejo uro, minute in sekunde, fotografi naravnajo svoje leče in že zadoni izza Čandrove kože: »Številka štiri!« Nisi še trenil z očesom, ko že prismuka skozi cilj vztrajni Lado, burno pozdravljen. Ni se še poleglo prvo navdušenje, se že prikaže za ovinkom naš trdni Stane Bervar in z veselim, zmagonosnim nasmeškom reže petdeseti kilometer v času: 4 ure, 21 minut in 34 sekund: zmagal je on! Tako prihajajo na cilj eden za drugim, kljub težki tekmi čili in zdravi. Veselo jih sprejemajo prijatelji in znanci, brhke smučarke ponosno zro na mlade junake. — Ta borba je končana.

V veselem razpoloženju se razkropi smučarska armada po poteh in stezah. Največ jih hiti proti Rušam navzdol po novi smučarski poti. Nisi še prevozil prvih strmin, ko te že opozori oster »Smuk!« da se moraš po pravih umakniti. Komaj si se zavalil v jarek ob poti, do pasu v snegu, že švigne kakor brzec mimo tebe prvi tekmovalec. Sledijo mu drugi, sami znani obrazi, dobri smučarji, in med njimi glej jo, gospodinjso s Hlebovega doma na Smolniku, pogumno Tončko!

Veliki smučarski praznik tone v mraku Pohorskih gozdov; stoletne smreke samujejo v mračni tišini. 50 kilometrska brazda sameva kot zapuščen tir, le rdeče zastavice pričajo o veliki tekmi, o borbi mišic in srca. Naenkrat čuj: vrhovi zašume — jug je tu! Kaplja, zdaj ena, dve, več jih zdrkne z vej; plast snega se vsuje z vršiča. Mari se že zima poslavlja in ž njo veselje in židana volja smučarjev?

Hiti vlak proti Mariboru, vozeč veselo mladino, ki spravlja takt koles v koračnico: »Mi pridemo spet, mi pridemo spet...!« Franjo Vetrih.

Obzor in društvene vesti

Predavanja g. Marko Debelakove. — Avstr. Alp. klub je zelo ekskluziven pri sprejemu članstva; sprejemajo vanj le take alpiniste, ki so ne samo izvršili, ampak sami vodili tri prvenstvene ture, a poleg tega zmagali večje število plezalnih vzponov zelo visoke kakovosti. Sprejeta pa je bila v ta klub že pred tremi leti naša Marko, ki je izza prevrata tudi edini ženski član in bo najbrž, spričo sprejemnih pogojev, ostala edina. V društvu se vršijo redna predavanja; g. Marko je iznenadila tudi s svojimi predavanji, ki so bila posvečena njenim vzponom, posebno v Julijskih Alpah. Predavala je v tem klubu na Dunaju tudi letos dne 19. januarja, in sicer o Špiku (severna in severnozpadna stena), o Mojstrovki in Višnji Gori; predavanje je opremila z lastnimi slikami. Po predavanju pa je pokazala in razložila slike Cveta Šviglja o vzhodnih Julijskih Alpah. — To predavanje je na posebno vabilo imela tudi v Gradcu (16. januarja) v okrilju

društva »Turner-Bergsteiger« in v Salzburgu (26. januarja) pod okriljem odotne podružnice D. u. ö. Alpenvereina. Povsod so bili vzhičeni nad krasoto naših gora, ki so jo prepoznali iz sijajno uspelih slik prav tako kakor iz plastičnega in čuvstvenega opisa, kakršnega poznajo bralci našega Vestnika iz peresa naše sotrudnice. Še bolj si je živa beseda predavateljice osvojila poslušalce. Časopisna poročila (Grazer Tagblatt, 17. jan., Grazer Volksblatt, 20. jan., Salzburger Volksblatt, 28. jan.) so prosta običajnega reporterskega sloga, so pisana z odkritim občudovanjem izredne energije in spretnosti naše plezalke, pa tudi s prišrčnostjo in z neprisiljeno, kavalirsko pozornostjo napram »vitki, šarmanтни dami v dolgi večerni obleki« (Salzb. Vbl.). Najsilneje pa je učinkovalo njeno strastno stremljenje po višini, za lučjo. Lahna humoristi jo je obvarovala prenapetosti. — Gospa Marko je tako postala odlična glasnica krasot naših planin in vrline naših planincev.

Dne 7. marca pa jo je naše SPD pridobilo za domače predavanje. Izbrala si je najaktualnejšo snov, vzeto prav iz svoje tehnične stroke: moderno plezalno tehniko. Iz ust in iz rok preizkušene plezalke so poslušalci, ki so do zadnjega prostora napolnili veliko dvorano Delavske zbornice v Ljubljani prevzeli navodila, kako se naj plezalec sistematično uri, najprej na kakih bližnjih skalah, v obvladovanju telesa, v rabi vseh sredstev in v vsakem položaju. Ko bomo imeli res izvežbane plezalce, bodo planinske nesreče res le nesrečna naključja. — Predavanje, ponazorjeno z mnogimi značilnimi slikami, so vsi poslušali z napeto pozornostjo in so ob koncu izrekli predavateljici glasno svojo zahvalo.

SAVINJSKA PODRUŽNICA SPD V CELJU. — OBČNI ZBOR IN SPOMIN NA 40 LETNICO

Ta podružnica je imela dne 26. januarja 1933 v Celju svoj 40. redni občni zbor. Zborovanje je vodil načelnik g. sod. nadsvetnik Tiller Franc. Pozdravil je navzoče, imenoma zastopnika Osrednjega odbora, ravnatelja Vilbarja iz Ljubljane in nadzornika SPD dr. Senjorja iz Maribora. — Nato je podal načelnik nastopno poročilo o delovanju podružnice za dobo 40 let:

»Letos, dne 20. avgusta, poteče 40 let, odkar obstoja naša podružnica, ki je najstarejša v SPD, ustanovljena istega leta kakor Osrednje društvo. V tej dobi lahko zaznamujemo velikanski razmah podružnice.

Njen ustanovitelj, blagopokojni in velezaslužni Kocbek Fran, nadučitelj v Gornjem Gradu, ji je načeloval 34 let. Začetek podružnice je bil težaven; ceste od Ljubnega naprej še ni bilo; mlada podružnica je imela napram nemškemu plan. društvu ves čas do prevrata težak boj za planinska pota, kočje, napise i. t. d. V tem boju vidimo na naši — pravični — strani vseučilišnega prof. dr. Frischaufa. Nemško planinsko društvo je imelo takrat tri majhne kočje (na Korošici — polovico stare kočje, na Okrešlju in Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini) in si je Savinjske Alpe lastilo kot svoje. Že leta 1894 je bila zgrajena prva podružnična kočja: Kocbekova kočja na Molički Planini. Sledile so druge; tako kočja na Mozirski Planini, na Boču, Hausenbichlerjeva na Mrzlici, na Raduhi, Lučka in Gornjegrajska kočja. Vse te kočje so bile majhne lesene stavbe z enim ali dvema prostoroma. Leta 1897 so celjski Slovenci ustanovili zadrugo »Rinka«, z namenom, da si postavijo v Logarski dolini planinski hotel; do tega pa ni prišlo, ker ni bilo ceste iz Solčave v Logarsko dolino in tudi ne dovolj sredstev. Ta zadruga je odstopila kupljeni svet v Logarski dolini Savinjski podružnici. Največje predvojno delo naše podružnice je bil leta 1908 dograjeni Frischaufov Dom na Okrešlju. Prejšnje leto je plaz podrl nemško kočjo na Okrešlju. Treba je bilo prehiteti nem. društvo in si zasigurati novo lepo postojanko. Tako je nastal z izposojenim denarjem Frischaufov Dom, za katerega zgraditev ima pok. Kocbek Fr. največjo zaslugo.

Savinjska podružnica je opravila obsežna markacijska dela, kar je nacionalno važno, kajti markacija »SPD« je pomenila slovensko narodno posest proti prodiranju nemškega planin. društva v naše planine. — Od planinskih potov, zgrajenih pred svetovno vojno v našem okolišu, so najvažnejši: prva visokogorska pot skozi Turski Žleb na Skuto (leta 1900), pot od slapa Savinje na Okrešelj in Kocbekova pot od Kocbekove kočje na Ojstrico.

V svetovni vojni in prva povojna leta je društvena turistika počivala. Planinska pota so postala zapuščena, kočje se niso popravljale, nekatere so bile oropane in požgane (koča na Menini). Ob prevratu je bil edino še Frischaufov Dom na Okrešlju uporaben. Kocbekova koča, koča na Mrzlici in na Korošici so bile oropane, pri zadnji je povrh še vihar odnesel streho, Lučka koča in ona na Raduhi so bile neuporabne, a v Logarski dolini ni imela podružnica nobene postojanke. Koča na Korošici in Piskernikovo kočjo smo prevzeli v oskrbo od Osred. odbora. Tako je bilo stanje do leta 1922. Tega leta se je ustanovil v podružnici, pod predsedstvom g. Robleka iz Zalca, odsek za zgradbo ceste iz Solčave v Logarsko dolino, ki je bila po zaslugi tega odseka zgrajena leta 1925. Ker je načelnik Kocbek ostal osamljen v Gornjem Gradu, je šlo stremeljenje za tem, da se podružnica preseli v pravo središče, v Celje. Tu se je ustanovil pod mojim vodstvom leta 1923 gospodarski odsek, ki naj bi reorganiziral upravo, uredil finance in začel graditi in popravljati kočje in planinska pota. Ta odsek, v katerem so marljivo sodelovali gg. Vrtovec, Čuk, Plahuta, pozneje tudi Zdolšek in drugi, se je z veliko vnmemo lotil dela. Zbiral je denar in člane, prirejal priljubljene planinske sejme, skupne izlete i. t. d. Tako je nastala l. 1925 po zaslugi tega odseka, obenem z novo cesto iz Solčave v Logarsko dolino, prepotrebna Tillerjeva koča.

Začetkom leta 1927 se je podružnica preselila iz Gornjega Grada v Celje. Tedanji načelnik Kocbek je odstopil in namesto njega sem prevzel te posle jaz. V letih 1927 do 1930 je bil Frischaufov Dom temeljito popravljen, plačan ves dolg za njegovo postavitev, zgrajena so bila planinska pota skozi Robanov Kot na Moličko Planino pod Ojstrico in skozi Hudičev Graben na Celjsko kočjo. Pri Tillerjevi koči pa je bil napravljen kopalni bazen in avtogaraža. Podružnica je nakupila tamkaj (v Logarski dolini) okoli 4 orale zemlje. Leta 1929 je bila otvorena nova koča na Mozirski Planini, kot važna smučarska postojanka, in naša najvišja planinska postojanka: Kocbekov Dom na Korošici. Leta 1931 je kupila podružnica od Ljubljanske škofije 428 ha planinskega sveta od sklepa Logarske doline čez Okrešelj na Savinjsko Sedlo, obdanega od Planjave, Kamniškega Sedla, Rinke, Savinjskega Sedla in Mrzle Gore kot bodoči prirodni planinski park. Lansko leto je bila dograjena največja postojanka naše podružnice, impozantni Planinski Dom v Logarski dolini, z lepim vrtom, vodovodom in gospodarskim poslopjem. Desetletni naert je bil s tem uresničen.

S ponosom tedaj lahko zre podružnica sedaj ob 40 letnici nazaj na vsa ta dela. Da pa je to dosegla, se ima zahvaliti smotrenemu delu svojega odbora, ki je neutrudljivo zbiral gmotna sredstva, delal požrtvovalno brez pisarne in režije ter štedljivo upravljal denar za povzdigo turizma v Savinjski dolini. Naša podružnica je postala važen kulturni činitelj za tujski promet v Savinjski in Logarski dolini ter v Savinjskih Alpah. Naloga bodočega odbora pa bo, da izpopolni to delo.

O delovanju odbora v preteklem letu bodo poročali posamezni funkcionarji. Svetovna kriza tudi nam ni prizanesla; zlasti se vidi to pri podporah, ki so skoraj docela izostale. Izpolnjujem prijetno dolžnost, da se zahvalim na tem mestu vsem dobrotnikom društva za njih naklonjenost in trud, zlasti pa Tujskoprometni zvezi v Mariboru, mestni občini Celjski, ministru g. dr. Antonu Korošicu in Savinjski posojilnici v Zalcu za izdatno podporo, dalje mestni elektrarni v Celju, Osrednjemu odboru SPD v Ljubljani in gospodoma dr. Milku Hrašovcu in dr. Jožku Požarju v Celju, ki so opremili vsak po eno sobo v Planinskem Domu v Logarski dolini, in celjskim damam, ki so podarile za ta Dom lepe karnise z narodnimi motivi.

Tajniško poročilo poda g. dr. Milku Hrašovec, ki se takisto spominja podružnične 40 letnice. Lepo število let je to za posameznika, še lepše za društvo. Bilo je leta 1893. Kakšne so bile takrat razmere v naših krajih?... V naših lepih slovenskih Alpah, na naših zelenih planinah in po naših prijaznih gričkih so hodili le redki turisti, in še ti so bili večinoma tujski. Vse važnejše naše turistične predele, Logarsko dolino, Korošico i. dr., so zasedla nemška društva, ki so imela v rokah tudi najboljše in najlepše gorske steze in prehode.

V takih okoliščinah se je rodilo Slovensko Planinsko Društvo in neposredno z njim naša podružnica, nujno potrebna iz narodnih, prosvetnih in planinskih ozirov. Kako je bila naša organizacija potrebna, je pokazal razvoj. — Iz skromnih početkov je zrastle mogočna, tisočglava armada, ki se je razširila v vse kraje naše lepe ožje domovine. Turistika ali hribolastvo — kakor se je spočetka imenovala — se je silno razmahnilo. Pred 40 leti so prvi hribolazci, v kratkih hlačah in ob dolgih palicah, zbujali pomilovalen posmeh — danes pohaja v naše planine vse in vsak. Pred leti se je gojila turistika le v letnih mesecih, danes je beli sport v polnem razmahu in bo letno turistiko ponekod številčno še prekosil. Pred leti smo hodili po lepo nadelanih in markiranih potih, danes se silno razvija plezalstvo, ki noče poti in markacij, temveč išče v zmagah nad stenami in v bivanju v prosti

naravi izven koč svoje cilje. Vse to postavlja društvo vedno pred nove naloge in zahteva, da je društvo, akoprav staro 40 let, družno in gibčno.

V preteklem letu je kronal društveno delo nov, lep uspeh: otvorili smo našo novo matično stavbo, Planinski Dom v Logarski dolini. S tem ponosnim Domom je naš dolgoletni sen uresničen. Dom je udobno in domače urejen. Kar mu še manjka na tehnični in moderni izpopolnitvi, bomo skušali, navzlic težavam pri likvidnosti denarnih sredstev, pravočasno izvršiti. — Ves sklep Logarske doline, s planino Okrešljem, v izmeri okrog 450 ha, smo kupili od Ljubljanske škofije že lani. Slepa zavist pa nam je ta težko priborjeni svet osporavala in nas tirala pred sodišče, kjer teče sedaj boj za to zemljo, ki je za nas življenjskega pomena. Na Okrešlju smo Frischaufov Dom razbremenili z malo dependanco v stari pastirski koči, ki je prav lično preurejena v prijazno turistično bivališče. Prezidava in razširitev Frischaufovega Doma postaja nujna in neodložljiva. Ovira ta dela le pomanjkanje sredstev. — Naš Kocbekov Dom na Korošici se uspešno uveljavlja; število obiskovalcev stalno raste. — Naši dve ostali postojanki sta Mozirska in Celjska koča. Glede prve, ki je sicer naša last, a se glede uprave vodi iz Mozirja, vemo, da ima precej dolga. Pri Celjski koči pa nimamo sreče z oskrbovanjem in gospodarstvom.

V preteklem letu je obisk naših koč razveseljivo napredoval in znaša pri Celjski koči 2130, lani 1892, prirastek 238 turistov, v Mozirski koči 578, lani 548, prirastek 30 turistov, v Frischaufovem Domu 2250, lani 2034, prirastek 216 turistov, v Kocbekovem Domu 1245, lani 1023, prirastek 222 turistov, skupaj letos 6203, lani 5497, prirastek 706 turistov. Pri Piskernikovem zavetišču je pri obisku lanskega leta (2311) napram letošnjemu (1254) zaznamovan izpadek 1057 obiskovalcev. Ker pa niso všteti obiskovalci novega Planinskega Doma, glede katerih se ne vodi evidenca in katerih število presega gotovo 2000, lahko ugotovimo, da tudi v dolini obisk naših postojank razveseljivo raste. — Letos je obiskala naše Savinjske Alpe tudi prva večja inozemska turistična skupina: 60 Angležev pod vodstvom miss Copelandove iz Ljubljane. Bili so vzhiceni nad krasoto naših krajev, prijaznostjo našega ljudstva in vzorno opremo naših koč. V imenu naše podružnice je spremljal ugledne goste g. Branko Diehl iz Celja. Za prihodnje leto je javljena še večja družba Angležev. — Preteklo leto smo uspešno zavrli tudi padanje članstva naše podružnice: naraslo je celo od 484 na 486 članov.

Naše postojanke so bile lani v izkušenih rokah oskrbnikov: na Korošici gospodarji naš stari »Suhec«, ki bo pač kmalu moral dobiti namestnika; na Okrešlju naš Jaka Robnik in v Piskernikovem zavetišču zvesti Fort. Herle. Planinski Dom je letos oskrbovala gđc. Angela Knafličeva. Celjsko koč oskrbuje g. Cvetko Doplihar, Mozirsko pa g. Lovro Lesjak. — Glede oskrbe je odbor moral najti ravnovesje med dohodki koč in dohodki oskrbnikov. Znižali smo ponovno cene v kočah ter s tem prejemke oskrbnikov. Posebnih pritožb proti oskrbi v kočah letos ni bilo. — Naše posestvo pod Grmado smo dali v najem Jurkovšku Francu na Pečovniku.

Podružnica je tudi letos priredila svoj planinski sejem, ki je izborno uspel. — Pri naši matični stavbi v Logarski dolini so bili zaposleni sledeči obrtniki: stavbna dela Vinko Jordan iz Gotovelj, tesarska dela Deleja Franc iz Mozirja, slikarska Stojan Holobar iz Celja, instalacije Belak in Inkret iz Celja, kleparska dela Brata Koštomaj iz Celja, mizarska Verčon in Maks Lesjak iz Ljubnega. Zimnice je dobavila tvrdka Troger iz Mozirja, zavesa za okna pa so brezplačno vezle naše planinke v Celju pod vodstvom ge. Tillerjeve. — Z Osrednjim odborom v Ljubljani in vsemi sosednimi podružnicami živimo v iskrenih, tesnih in prijateljskih odnošajih. — Nesreč v preteklem letu ni bilo, kar je v veliki meri tudi zasluga naših vzornih potnih naprav, ki se vsako leto izpopolnjujejo.

Za zimsko sportni odsek poroča g. Branko Diehl, v kolikor se tiče sezone 1932/33, ker se je o zimi 1931/32 poročalo na zadnjem rednem občnem zboru. O letošnji zimi se ne more končno poročati, ker jo še doživljamo. Doslej smo imeli eno zimsko-turistično predavanje; predaval je g. Cizelj iz Maribora. O Novem letu je odsek priredil na Mozirski Planini osemdnevni smuški tečaj, pri katerem se je vežbalo 12 smučarjev. V nedeljo, 22. januarja, je imel odsek pri Celjski koči svoj klubski smuški tek; prireditelj je lepo uspela. Predvideva se še prireditelj tečajev in slalom tekme. — Spomladi bo odsek v glavnem skušal privabiti čimveč smučarjev-alpincev na Korošico, da postane na široko poznan tamošnji prekrasni smuški svet; odsek bo oskrbel iz Luč na Korošico prvovrstno zimsko markacijo; Kocbekov Dom bo smučarjem na razpologo od Velike Noči dalje.

Za Mozirski odsek je poročal podružnični načelnik g. nadsvetnik Tiller. Ta odsek upravlja samostojno staro in novo koč na Mozirski Planini nad Mozirjem; njegov dolg na kočah je narasel na okrog 70.000 Din. Podružnica namerava prevzeti tudi obe koči v svojo oskrbo.

Blagajniško poročilo, podano po blagajniku podružnice, g. Vrtovcu, izkazuje 557.378,90 Din dohodkov, 554.715,90 Din izdatkov, tedaj 2.663 Din prebitka. Investicije so znašale letos 240.000,30 Din, celokupni stroški za gradnjo in opremo novega Planinskega Doma v Logarski dolini pa 526.999,30 Din. Podružnica izkazuje v letnem zaključku 216.331,52 Din dolga, od katerega odpade 65.000.— Din na Mozirsko kočo na Mozirski Planini. — Na predlog pregledovalca računov, g. Zemljiča, je bil odboru podeljen absolutorij.

Volitve. Voliti je novi odbor za prihodnja tri leta. Dosedanji izredno zaslužni načelnik, g. Tiller, je izjavil, da nikakor ne more več prevzeti težkega in odgovornega mesta podružničnega načelnika. Podnačelnik g. dr. Kalan je nato v prisrčnem nagovoru označil dobo prvega podružničnega načelnika pokojnega Frana Kocbeka kot dobo ustanovitve, dobo drugega načelnika — Tillerjevo dobo — pa dobo obnovitve, organizatorične ureditve in novega ustvarjanja podružnice. Pod vodstvom načelnika g. Tillerja, ki je posvetil podružnici vse svoje misli in vse svoje delo, je dosegla podružnica neprecenljive moralne in materijalne uspehe. V tem času je bila zgrajena Tillerjeva koča, Planinski Dom v Logarski dolini in dependanca na Okrešlju; Kocbekov Dom na Korošici pa je bil povečan v taki meri, da ga lahko smatramo kot čisto novo stavbo. Zgrajene so bile nove poti in popravljene stare, uvedena je bila ugodna avtomobilska in avtobusna zveza z Logarsko dolino, kupljena je bila planina Okrešelj. Na predlog g. dr. Kalana je občni zbor z burnim odobravanjem izvolil dosedanjega načelnika g. Fr. Tillerja v zahvalo za njegove izredne zasluge za podružnico in naše planinstvo za častnega načelnika podružnice.

V novi odbor so bili izvoljeni: načelnik dr. Milko Hrašovec, načelnikov namestnik dr. Ernest Kalan, tajnik Branko Zemljič, blagajnik Filip Vrtovec, odborniki prof. Brodar, Jeglič, Kopinšek, Kovač, dr. Raišp, Saksida in prof. Stante; računski revizorja dr. Požar in prof. Napotnik. Kot zaupniki za okoliške kraje so bili izvoljeni: za Zalec g. Viktor Pilih, za Mozirje župan g. Matija Goričar, za Ljubno g. Ante Tevž, za Luče g. Svito Kosmač, za Solčavo g. Jože Klemenšek, za Vransko župan g. Josip Laurič, za Gornji Grad g. Franja Trobej.

Nato je pozdravil zborovalce zastopnik Osrednjega društva g. Vilhar iz Ljubljane. V svojem daljšem govoru je orisal delovanje Osrednjega društva in navedel društvena stremjenja za bodočnost. Končno je čestital podružnici v imenu Osrednjega odbora k 40 letnici njenega delovanja.

Sledil je pozdrav in čestitka nadzornika SPD g. dr. Senjorja iz Maribora, ki se je v svojem govoru dotaknil tudi vprašanja ožjega sodelovanja med sosednimi podružnicami.

Novoizvoljeni načelnik g. dr. Hrašovec se je zahvalil obema govornikoma za njihju pozdrave, ostalim planincem za mnogoštevilno udeležbo.

Podružnice SPD v Prevaljah redni (12.) občni zbor se je vršil dne 28. januarja 1933.

Predsednik g. Rajko Gruden poroča, da je podružnica v poslovnem letu dne 22. decembra 1932 ustanovila smučarski odsek, ki ima precejšnje število članov; tekoči teden se vrši smuški tečaj. Nadalje so bile v preteklem letu obnovljene stare markacije in nanovo markirane poti s Prevalj na Strojno, iz Dravograda čez Ojstrico na Košenjak in s Prevalj preko Leš v Mežico. Nabavili smo nekaj novih kažipotnih tablic. Glavne skupščine sta se udeležila dva delegata. Zastopana je bila podružnica tudi pri otvoritvi Senjorjevega Doma na Póhorju in pri odkritju spomenika kralju Matjažu na Peci.

Tajnik g. Val. Močnik poroča, da je bilo med letom 6 sej. Članov ima podružnica 101, od katerih jih pa še 12 ni plačalo članarine.

Blagajniško poročilo: Začetno stanje, oziroma premoženje 29.528,70 Din; dohodki: članarina 2225 Din, legitimacije 178 Din, pristopnina 48 Din, dohodki smučarske tekme 120 Din, obresti naloženega denarja 776 Din; skupaj 32.875,70 Din. Izdatki 3265,30 Din; odpisi 1401,50 Din; premoženje konec leta 1932 28.208,90 Din. — Preglednika računov poročata, da sta tako knjige kot priloge pazno pregledala ter našla vse popolnoma v redu. Predlagata absolutorij blagajniku kakor vsemu odboru. Soglasno sprejeto.

Predsednik ZŠO poroča, da so si porazdelili funkcije sledeče: Avšič Ludovik, predsednik; Stres Gvido, tajnik; Klun Janko, blagajnik; Krajgar Lojze, gospodar, in Ternjak Valentin, vremenske zadeve. Ta teden se vrši smuški tečaj, ki bo zaključen s slalom-tekmo na Lešah. Nadalje je odsek priredil dva izleta na Leše in enega v Kotlje. Predvidoma bo v letošnji sezoni še tekma na daljavo

in morda lov na lisico. Finančno poročilo se o odseku še ne more podati, ker je bil šele pred dobrim mesecem ustanovljen.

Volitev odbora: Izvoljeni so soglasno gg.: predsednik Rajko Gruden, podpredsednik mr. Nikola Jordanič, tajnik Valentin Močnik, blagajnica Marica Soršak; odbornika Jožko Kokolj in Ludovik Avšič; namestnika dr. Flis in Boris Stres; preglednika računov pa dr. Blaž Reichmann in Anton Čepin.

Med slučajnostmi poroča podružnični delegat za Guštanj, g. Miloš Jelenko, ki je obenem predsednik smučarskega kluba v Guštanju, da ima njihov smučarski klub prihodnjo nedeljo otvoritev smučarskega Doma, katerega so postavili nedaleč od Kotelj; priporoča, da bi se naš smučarski odsek udeležil slavnosti in da bi podružnica priskočila na pomoč s primerno podporo, saj se do sedaj za Guštanj še ni mnogo storilo.

G. Kokolj pa predlaga, da se podpre tako Smučarski odsek v Guštanju kakor domači odsek, in to s 1000 Din. Sprejeto. Odločitev, ali se naj poskrbi za izvežbana učitelja smučstva, se prepusti odboru.

Redni (4.) občni zbor Podružnice SPD v Gorjah pri Bledu se je ob polnoštevlini udeležbi vršil dne 2. februarja 1933.

Predsednik g. Cundrič otvori zbor, pozdravlja nam. nadzornika g. Šetinca, poda kratek pregled podružničnega delovanja v preteklem letu in omenja načrte za bodoče.

G. Šetinc izroča z zahvalo pozdrave predsednika g. dr. Pretnarja in nadzornika dr. Senjorja in želi podružnici dobrih uspehov.

Tajniško poročilo vsebuje posebno zadevo kočice pri Mrzlem Studencu, glede katere ima podružnica z g. Zajcem dogovor, ki poteče 20. junija 1933; potem naj pripade podružnici. — Nadalje se je podružnica pogajala za najem kočice v Sp. Krmi; prevzela pa jo je podružnica Dovje. — Članov je bilo 52. — Veselica se je vršila samo ena v večjem obsegu, in to v prosti naravi pri Sv. Katarini nad Zaspom, v neposredni bližini Vintgarja; obenem je podružnica prvič praznovala god planinskega zaščitnika sv. Bernarda; obisk je bil zadovoljiv.

Blagajniško poročilo (g. Por): Dohodkov je bilo 49.731,85 Din, izdatkov 48.298,10 Din, ostanek 1433,75 Din. Nadalje ima podružnica v zalogi 2202 komada raznih planinskih razglednic in 154 serij v vrednosti 2700 Din, raznega inventarja pa v vrednosti nad 2000 Din. — Pregledovalca računov (g. V. Jan in Klinar) poročata, da sta knjige našla v najlepšem redu. Odbor dobi soglasno absolutorij.

Poročilo načelnika zunanje sekcije (g. Zima): Naredila se je lepa pešpot od Galerij kraljeviča Andreja do Kamekovega rovta, dolga okoli 4 km; markirala se je pot in postavile so se kašipotne tablice za Mrzli Studenec in Kranjsko dolino. V načrtu ima podružnica zgraditev nove pešpoti v Konjščico.

Pri slučajnostih se sproži vprašanje lastnine Vintgarja.

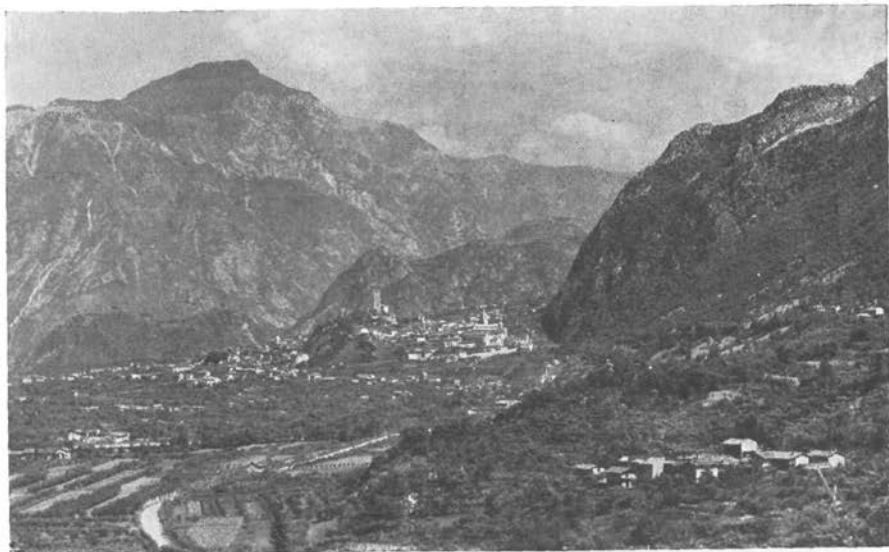
Ski-Taschenbuch der Alpenvereinsmitglieder je izšel v zalogi Nemško-avstrijskega Alpskega društva. Posamezni podatki so nabrani do 1. novembra 1932. Prvi del prinaša točen popis vseh zavetišč v Alpah; ona v Julijskih in Kamniških Alpah ter Karavankah so navedena na treh straneh. Knjižica prinaša lepe slike smučarskega terena v srednjih Nemških Alpah, obsega tudi uvodila za reševalno akcijo, za vodništvo, vozne olajšave in druge potrebne podatke. — Delo je jako praktično sestavljeno in ga je priporočati posebno našim smučarjem, katere bi pot vedla v nemške planine; bo pa tudi dobro služilo poletnim turistom.

Alpiska zaloga v Inomestu razpošilja to smučarsko žepno knjigo na željo brezplačno, proti plačilu poštinih stroškov. Za naročbo bi posredovalo SPD. T.

Foto-Revija, Mjesečnik za sve grane fotografije. — Ta strokovni časopis, ki izhaja v Zagrebu, prinaša poleg teoretičnih člankov bogato izbero slik iz vseh panog fotografije, tudi pokrajinskih in planinskih. Časopis dobro služi vsem potrebam amaterjev.

IV. internacionalni alpinistični kongres se bo vršil letos v Cortina d'Ampezzo, v najlepšem kraju Dolomitov, od 10. do 14. septembra ter istočasno kongres Club Alpino Italiano v dneh od 11. do 14. septembra 1933. Zastopanih bo na tem kongresu 20 narodov, italijanskih turistov se pričakuje do 2000. Italijanske državne železnice so dovolile udeležencem obeh kongresov 50% popust.

T.



Humin

Dr. Henrik Tuma

Beneška Slovenija

(Dalje.)*

Tudi jaz sem izprva, ko sem hodil po Reziji in »sodil le po sluhu«, smatral, da se je izreka Rezijanov razvila vsled osamljenosti doline in po pritoku Karnjelov. Konstatiral sem tudi v Reziji skoraj same italijanske priimke in smatral, da so bili priseljenci, ki so vplivali s svojim posebnim naglasom na domačo slovenščino. Pozneje pa sem ugotovil, da so vsi priimki vsiljeni po italijanski upravi, dočim so hišna imena po ogromni večini pristno slovenska. S priseljevanjem Karnjelov bi torej ne bilo nič. Ker pa je izreka Rezijanov očitno drugačna ko ostalih Beneških Slovencev in daje predvsem v uho vokalna harmonija ter, ko sem ponovno prečital zgodovino Longobardov Pavla Diakona in drugih zgodovinarjev, sem prišel do prepričanja, da so posebni elementi rezijanskega izgovora turanski. Po zgodovini Pavla Diakona in po zgodovinskih virih mi je postalo docela jasno, da je prišla za Longobardi po Dravski dolini četa, ki je zasedla Zilje in dolini Bele in Tilmenta do izliva v ravnino. Zgodovinarji so čete Obrov, Hrvatov in Slovencev vsevprek zamenjavali, oziroma menjavali njih imena. Obrske in hrvatske čete so v drugi polovici VI. stoletja ali same ali združene s slovenskimi plenile po vsej srednji Evropi

* Popravi v nadpisu na sliki str. 81: (Velika, Mala) B a b a, ne: Bela; str. 83: višina 1875 (ne: 2825).

in morda lov na lisico. Finančno poročilo se o odseku še ne more podati, ker je bil šele pred dobrim mesecem ustanovljen.

Volitev odbora: Izvoljeni so soglasno gg.: predsednik Rajko Gruden, podpredsednik mr. Nikola Jordanič, tajnik Valentin Močnik, blagajnica Marica Soršak; odbornika Jožko Kokolj in Ludovik Avšič; namestnika dr. Flis in Boris Stres; preglednika računov pa dr. Blaž Reichmann in Anton Čepin.

Med slučajnostmi poroča podružnični delegat za Guštanj, g. Miloš Jelenko, ki je obenem predsednik smučarskega kluba v Guštanju, da ima njihov smučarski klub prihodnjo nedeljo otvoritev smučarskega Doma, katerega so postavili nedaleč od Kotelj; priporoča, da bi se naš smučarski odsek udeležil slavnosti in da bi podružnica priskočila na pomoč s primerno podporo, saj se do sedaj za Guštanj še ni mnogo storilo.

G. Kokolj pa predlaga, da se podpre tako Smučarski odsek v Guštanju kakor domači odsek, in to s 1000 Din. Sprejeto. Odločitev, ali se naj poskrbi za izvežbana učitelja smuštva, se prepusti odboru.

Redni (4.) občni zbor Podružnice SPD v Gorjah pri Bledu se je ob polnoštevni udeležbi vršil dne 2. februarja 1933.

Predsednik g. Cundrič otvori zbor, pozdravlja nam. nadzornika g. Šetinca, poda kratek pregled podružničnega delovanja v preteklem letu in omenja načrte za bodoče.

G. Šetinca izročja z zahvalo pozdrave predsednika g. dr. Pretnarja in nadzornika dr. Senjorja in želi podružnici dobrih uspehov.

Tajniško poročilo vsebuje posebno zadevo koč pri Mrzlem Studencu, glede katere ima podružnica z g. Zajcem dogovor, ki poteče 20. junija 1933; potem naj pripade podružnici. — Nadalje se je podružnica pogajala za najem koč v Sp. Krmi; prevzela pa jo je podružnica Dovje. — Članov je bilo 52. — Veselica se je vršila samo ena v večjem obsegu, in to v prosti naravi pri Sv. Katarini nad Zasipom, v neposredni bližini Vintgarja; obenem je podružnica prvič praznovala god planinskega zaščitnika sv. Bernarda; obisk je bil zadovoljiv.

Blagajniško poročilo (g. Por): Dohodkov je bilo 49.731.85 Din, izdatkov 48.298.10 Din, ostanek 1433.75 Din. Nadalje ima podružnica v zalogi 2202 komada raznih planinskih razglednic in 154 serij v vrednosti 2700 Din, raznega inventarja pa v vrednosti nad 2000 Din. — Pregledovalca računov (g. V. Jan in Klinar) poročata, da sta knjige našla v najlepšem redu. Odbor dobi soglasno absoltorij.

Poročilo načelnika zunanje sekcije (g. Zima): Naredila se je lepa pešpot od Galerij kraljeviča Andreja do Kamekovega rovta, dolga okoli 4 km; markirala se je pot in postavile so se kažipotne tablice za Mrzli Studenec in Kranjsko dolino. V načrtu ima podružnica zgraditev nove pešpoti v Konjščico.

Pri slučajnostih se sproži vprašanje lastnine Vintgarja.

Ski-Taschenbuch der Alpenvereinsmitglieder je izšel v zalogi Nemško-avstrijskega Alpskega društva. Posamezni podatki so nabrani do 1. novembra 1932. Prvi del prinaša točen popis vseh zavetišč v Alpah; ona v Julijskih in Kamniških Alpah ter Karavankah so navedena na treh straneh. Knjižica prinaša lepe slike smučarskega terena v srednjih Nemških Alpah, obsega tudi nvodila za reševalno akcijo, za vodništvo, vozne olajšave in druge potrebne podatke. — Delo je jako praktično sestavljeno in ga je priporočati posebno našim smučarjem, katere bi pot vedla v nemške planine; bo pa tudi dobro služilo poletnim turistom.

Alpiska zaloga v Inomostu razpošilja to smučarsko žepno knjigo na željo brezplačno, proti plačilu poštnih stroškov. Za naročbo bi posredovalo SPD. T.

Foto-Revija, Mjesečnik za sve grane fotografije. — Ta strokovni časopis, ki izhaja v Zagrebu, prinaša poleg teoretičnih člankov bogato izbero slik iz vseh panog fotografije, tudi pokrajinskih in planinskih. Časopis dobro služi vsem potrebam amaterjev.

IV. internacionalni alpinistični kongres se bo vršil letos v Cortina d'Ampezzo, v najlepšem kraju Dolomitov, od 10. do 14. septembra ter istočasno kongres Club Alpino Italiano v dneh od 11. do 14. septembra 1933. Zastopanih bo na tem kongresu 20 narodov, italijanskih turistov se pričakuje do 2000. Italijanske državne železnice so dovolile udeležencem obeh kongresov 50% popust.

T.

Club Alpino Italiano. Lepa alpinska revija je izšla z novim letom v novi ukusni obliki. Na prvem mestu je članek društvenega predsednika poddržavnega tajnika Angelo Manaresi-a: »Alpinismo e Scienza«, v katerem izvaja: »Alpinizem je napor mišic in duha, zmaga duše nad odrevenelostjo in utrujenostjo telesa, strast lepote in luči; ne more se gojiti nego po znanstvu.« Drugi članek je zgodovina vzponov na Cervino — Matterhorn, posebno opis petega vzpona od južne plati, katerega je izvršil dne 15. oktobra 1931 Benedetti Enzo z vodnikoma Carrel in Bick. Sledi popis različnih vzponov po Dolomitih in italijanskih obmejnih Alpah. Club Alpino Italiano je v preteklem letu ustanovil znanstveni odsek z oddelki za nomenklaturu, speleologijo, biogeografijo, glaciologijo in zdravstvo. — V preteklem letu je CAI štel 45.861 članov, ki so razvrščeni na ustanovne, do-smrtne, dijake (katerih je 2794) in izredne člane (katerih je 13.924).



OBVESTILA.

Smučarje opozarjamo na zanimiv in podučen članek o lastnostih snega ob vetru in vremenu v Mitteilungen des Deutschen u. Österr. Alpenvereins št. 3, l. 1933.

»Domačija«, ta list zastopa interese stavbne hranilnice in posojilnice »Mo j dom«, združbe v Ljubljani (Tyrševa 31), ki posluje z brezobrestnimi posojili in naložili.

Odpрте planinske koče SPD.

Slovensko planinsko društvo sporoča, da so stalno odprte in oskrbovane sledeče planinske koče in domovi: Dom v Kamniški Bistrici, Dom na Krvavcu in Koča na Veliki Planini, v Bohinju hotela Sv. Janez in Zlatorog.

Podružnica SPD v Celju sporoča, da so odprte sledeče koče: Piskernikova koča v Logarski dolini, Mozirska koča na Mozirski Planini in Celjska koča v Celjskem pogorju.

Podružnica SPD v Kranju naznanja, da je Valvazorjeva koča stalno odprta in oskrbovana. Radi ključev za Prešernovo kočo se je oglasiti pri oskrbnici Valvazorjeve koče.

Mežiška podružnica SPD sporoča: Uletova koča na Peci je stalno odprta in oskrbovana vso zimo. V koči je nameščenih za zimske posetnike 44 postelj v kurjenih sobah. Nova oskrbnica in oskrbnik bosta skrbela za točno, solidno postrežbo.

Podružnica SPD v Škofji Loki naznanja, da je Koča na Ljubniku odprta in oskrbovana vse leto. Pot je dobro markirana, tako da je dostop mogoč od vseh strani. Tura je priporočljiva radi izredno lepega razgleda.

Upravni odbor SPD na Boču sporoča, da bo restavracija na Boču tudi letošnjo zimo odprta in oskrbovana.

Podružnica SPD v Mariboru sporoča, da so odprte in oskrbovane vse koče na Pohorju.

Podružnica SPD v Bohinju naznanja, da je koča pod Bogatinom stalno odprta in oskrbovana.

Podružnica SPD v Trbovljah javlja, da je Dom na Mrzlici odprt in oskrbovan vse leto.

Podružnica SPD v Črnomlju sporoča, da je Planinski Dom na Mirni Gori vedno odprt in oskrbovan.

Podružnica SPD v Litiji sporoča, da sta Tomazinova koča na Sv. Gori in Koča na Sv. Planini vse leto odprti in oskrbovani.

Podružnica SPD v Tržiču naznanja, da so v njenem področju odprte sledeče planinske postojanke: Planinski Dom na Kofcah, Smučarski Dom na Zelenici; oba vse leto odprta in oskrbovana. Prav tako je stalno odprta in oskrbovana okrepevalnica na Ljubelju.

Najprimernejša oblačila za turiste in smučarje kakor tudi za vse druge prilike dobavlja tvrdka

DRAGO SCHWAB
LJUBLJANA, DVORNI TRG 3

Opozarjamo na oglas B. Motoh, Ljubljana, Vodnikov trg 5.



Vse turistične potrebščine, kakor: gojzerce, specialne turistične obleke in perilo, dežne jope, nahrbtnike, thermos steklenice, aluminijasti turistični pribor dobite po nizkih cenah pri

TRGOVSKI · DOM

Sternecki

TOVARNA · PERILA · IN · OBLEK

Celje št. 6

Zahtevajte brezplačni cenik!

Zahtevajte v kavarnah in gostilnah »Planinski Vestnik«!

Restavracija in veletrgovina z vinom

PETER STEPIČ

V SPODNJI ŠIŠKI

priporoča svojo veliko zalogo vina najboljše kakovosti po nizkih cenah. Vino se razpošilja v lastnih sodih na vsako postajo

Podružnica SPD v Zidanem mostu sporoča, da je Planinski Dom na Lisci odprt in oskrbovan.

Podružnica SPD Dovje-Mojstrana sporoča, da je koča na Zasipski planini v Sp. Krmi urejena kot zavetišče za smučarje ter ob sobotah in nedeljah oskrbovana (brez alkoholnih pijač). Ob dovoljnem številu bo oskrbovana tudi med tednom; v marcu, aprilu, in če bo še sneg, tudi v maju, bo oskrbovana vsak dan. Prenosišč na skupnem ležišču je 11; po potrebi pa jih lahko prenoči v koči tudi več.

Za velikonočne praznike

bodo odprte in zasilno oskrbovane v Kamniških planinah poleg že navedenih koč: Cojzova koča na Kokrskem sedlu, Kamniška koča na Kamniškem sedlu in Dom na Korošici.

V Julijskih Alpah: Erjavčeva koča na Vršiču, Staničeva koča, Triglavski dom in Koča pri triglavskih jezerih. Spremembe in naknadne otvoritve koč se objavijo v dnevnikih.

Prvovrstne okovanke (gorske čevlje) in smučarske čevlje
dobite pri **BENJAMINU MARENK**, čevljarstvo, **RADOMLJE**

Samo trpežno, prvovrstno ročno delo.
Cene zmerne, postrežba solidna.

Planinci!

Upoštevajte pri svojih nakupih tordke, ki inserirajo v »Planinskem Vestniku«!

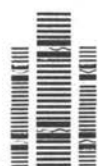
Jugoslovanska zavarovalna
banka

SLAVIJA

posluje v vseh strokah
elementarnega in živ-
ljenskega zavarovanja

GLAVNO RAVNATELJSTVO
V LJUBLJANI

Telefon št. 21-76, 22-76



KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA

KOPITARJEVA

ULICA ŠT. 6/II.

Črtnica in tvornica poslovnih
knjig ● Priporoča svojo veliko
zalogo mnogovrstnih salda-konti,
štrac, journalov i. t. d. lastnega
izdelka ● Vstopnice za razne pri-
reditve ● Blagajniške bloke i. t. d.



Vsebina 5. števil.: Dr. Henrik Tuma, Beneška Slovenija (str. 109). — Dr. Jakob Prešern, Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola (str. 115). — Anton Flegar, Po vihovih preko skupine Rateških Pone (str. 122). — Ludvik Zorzut, Velika Noč na Korošici (str. 124). — Ljudevit Stiasny, V Poljskih Tatrah (str. 129). — Obzor in društvene vesti: »Korica — Gólicac« (str. 131); Pomorsko potovanje Jadranske Straže (str. 132); Občni zbor Kranjske podružnice Slovenskega Planinskega Društva (str. 132); Občni zbor podružnice Slovenskega Planinskega Društva »Peca« (str. 133); Občni zbor Mariborske podružnice Slovenskega Planinskega Društva (str. 134) — Na prilogi: Club Alpino Italiano. — Obvestila.

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Turisti, pozor!	Gozjerje Ia . Din 245.—	Ročno šivanje
	Smučarske Ia „ 235.—	FRANC ZALOKAR, Mengeš 41



Dr. Pirčeva sladna kava

je prvovrsten DOMAČ IZDELEK, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke

Dr. Pirčeva sladna kava

je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom